

Sygn. akt II K 515/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 stycznia 2019 r.

Sąd Rejonowy w Kętrzynie II Wydział Karny w składzie:

Przewodniczący: SSR Katarzyna Cichocka

Protokolant: st. sekretarz sądowy Małgorzata Grabowska

przy udziale Prokuratora Prokuratury Okręgowej w Olsztynie: Pawła Oknińskiego

przy udziale oskarżycieli posiłkowych: Z. S. (1) i Z. L.

po rozpoznaniu w dniach:

28.04.2017r., 02.06.2017r., 09.06.2017r., 12.06.2017r., 11.09.2017r., 18.09.2017r., 25.09.2017r., 09.10.2017r., 16.10.2017r., 23.10.2017r., 27.11.2017r., 11.12.2017r., 18.12.2017r., 19.02.2018r., 26.02.2018r., 05.03.2018r., 09.04.2018r., 16.04.2018r., 21.05.2018r., 11.06.2018r., 29.06.2018r., 21.09.2018r., 28.11.2018r. i 07.01.2019r. sprawy:

S. W. (1)

s. W. i W. z domu S.

ur. (...) w P.

oskarżonego o to, że:

w okresie od dnia 01 stycznia 2012r. do dnia 10 grudnia 2015r. w K., jako dyrektor ds. recyklingu (...) SA z siedzibą w P., będąc odpowiedzialnym za bieżące funkcjonowanie Oddziału Produkcyjnego w K., zajmującego się recyklingiem akumulatorów i produkcją czystego ołowiu, zanieczyszczał powietrze, powierzchnię ziemi i wodę w rejonie zakładu, w strefie co najmniej 200 metrów od miejsca jego lokalizacji, substancjami emitowanymi przez zakład, w szczególności ołowiem w takiej ilości i postaci, że mogło to zagrozić zdrowiu osób zamieszkujących na tym terenie, a ponadto zanieczyszczał środowisko wód związane z rowerem melioracyjnym ołowiem w takiej ilości i postaci, że mogło to spowodować zniszczenie w świecie zwierzęcym w znacznych rozmiarach

tj. o przestępstwo z art.182§1 kk

I. oskarżonego S. W. (1) uznaje za winnego popełnienia zarzucanego czynu z tym, iż przyjmuje, że został on popełniony w związku z eksploatacją instalacji działającej w ramach zakładu, w zakresie korzystania ze środowiska, na które wymagane jest pozwolenie tj. popełnienia czynu z art.182§3 kk i za to z mocy art.182§3 kk przy zastosowaniu art.37a kk wymierza mu karę grzywnę w wysokości 300 (trzystu) stawek dziennych, określając wysokość jednej stawki na kwotę 100 (sto) złotych,

II. na podstawie art.47§2 kk w zw. z art.48 kk orzeka od oskarżonego nawiązkę w wysokości (...) (dwadzieścia tysięcy) złotych na rzecz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,

III. na podstawie art.627 kpk zasądza od oskarżonego na rzecz Skarbu Państwa zwrot kosztów sądowych, w tym opłatę w kwocie 3000 (trzy tysiące) złotych.

UZASADNIENIE

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Zakład (...) S.A. w K. rozpoczął swoją działalność 1 stycznia 2011 r..

Zakład został zlokalizowany przy ul. (...) w K., na terenie byłego Przedsiębiorstwa Handlu (...).

Część zabudowy została rozebrana, część przystosowana na cele zakładu. Dodatkowo dobudowaną jedną halę produkcyjną kruszarki. Decyzją Starosty (...) z dnia 8 czerwca 2009 r. udzielono (...) S.A. pozwolenia na budowę hali produkcyjnej wraz z infrastrukturą na działkach nr (...) obręb 2. Po zakończeniu robót budowlanych w dniu 9 grudnia 2010 r. (...) w K. udzielił pozwolenia na użytkowanie wyżej wymienionej hali produkcyjnej wraz z infrastrukturą.

(załącznik B – k.1,2)

Po stronie północnej i wschodniej zakładu znajdują się tereny rolnicze, od strony południowej zlokalizowane jest ujęcie wód podziemnych dla miasta K. wraz ze strefą ochronną, za którą rozciągają się pola uprawne, od strony północno - zachodniej i zachodniej w odległości 60 i 100 m znajdują się pojedyncze budynki mieszkalne jednorodzinne i wielorodzinne oraz droga wojewódzka K. – B., za nią zaś rozciąga się obszar pól uprawnych.

Zakład miał zajmować się zbiórką, segregacją i przerobem zużytych akumulatorów kwasowo - ołowiowych w celu odzysku ołowiu surowego dla potrzeb Zakładu Produkcji (...) w P..

Zakład został zakwalifikowany zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. (Dz. U. z dnia 12 listopada 2010 r.) jako przedsięwzięcie mogące znacząco oddziaływać na środowisko.

Decyzją z dnia 29 października 2010 r. Marszałek Województwa (...) w O. udzielił (...) S.A. z siedzibą w P. pozwolenia zintegrowanego na prowadzenie instalacji (...) do wtórnego wytopu metali nieżelaznych lub ich stopów, w tym oczyszczania lub przetwarzania metali z odzysku, o zdolności produkcyjnej powyżej 4 ton wytopu na dobę dla ołowiu lub kadmu lub powyżej 20 ton wytopu na dobę dla pozostałych metali, zlokalizowanej w Oddziale Produkcyjnym w K. przy ul. (...). Wskazał, że prowadzenie działalności powinno odbywać się przy zachowaniu warunków eksploatacyjnych i ochrony środowiska określonych w decyzji. Termin ważności pozwolenia ustalono do dnia 29 grudnia 2020 roku.

(pozwolenie zintegrowane k. 235-248)

Pozwolenie zintegrowane było zmieniane decyzją z dnia 21 marca 2011 r., decyzją z dnia 28 września 2011 r. i decyzją z dnia 17 lipca 2015 r. (**k. 226-234, 249-254, 4760-4795**)

Pozwolenie zintegrowane określiło dopuszczalny poziom emisji godzinowej i rocznej z 7 emitorów zakładowych: pyłu ogółem, pyłu zawieszzonego, dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, ołowiu, siarkowodoru. (**k. 235-248**).

Dopuszczalną emisję ołowiu w warunkach normalnego funkcjonowania zakładu określono na poziomie 0,407 MG/a rocznie, natomiast dopuszczalna godzinna emisja z emitorów została przewidziana na poziomie: z emitora E1 - 0,006 kg/h, E2 - 0,0225 kg/h, E3 - 0,028 kg/h. (**k. 235-248**).

W warunkach wprowadzania gazów i pyłów do powietrza ustalono między innymi, że: źródła wprowadzania gazów i pyłów do powietrza należy użytkować zgodnie z ich danymi techniczno - ruchowymi zapewniającymi nie przekraczanie dopuszczalnych ilości substancji zanieczyszczających wprowadzanych do środowiska: zamontowane urządzenie do redukcji zanieczyszczeń należy utrzymywać w sposób gwarantujący optymalną skuteczność, a piec obrotowy i piece rafinacyjne muszą pracować ze stałymi okapami i sprawną instalacją wentylacji mechanicznej w celu ograniczenia występowania emisji niezorganizowanej pyłów gazów do atmosfery. (**k. 235-248**).

Emisja pyłów i gazów wprowadzanych do powietrza ze źródeł i emitorów instalacji zlokalizowanych na terenie zakładu nie miała przekroczyć dopuszczalnych norm jakości powietrza poza granicami terenu, do którego prowadzący instalację posiada tytuł prawny. Organ wydający decyzję oparł się na wyliczeniach dokonanych przez (...) s.c. w O.. **(załączniki do wniosku w sprawie wydania pozwolenia zintegrowanego k. 319-336).**

W zakresie odprowadzania ścieków nie przewidziano w decyzji, aby instalacja była źródłem powstawania ścieków technologicznych. Natomiast przewidziano odprowadzenie wód opadowych i roztopowych z powierzchni dachów, terenów utwardzonych i terenów zielonych dwoma systemami kanalizacyjnymi. Z połąci dachowych i części terenów zielonych do rowu melioracyjnego na działce nr (...), a z terenów utwardzonych kostką brukową i kamieniem polnym oraz części terenów zielonych do kolektora deszczowego znajdującego się na działce gminnej, a następnie do rowu melioracyjnego na działce (...). **(k. 235-248)**

Instalację do recyklingu ołowiu dostarczyła firma (...) z Indii na podstawie kontraktu zakupowego zawartego w dniu 9 września 2008 r. **(załącznik B - k. 32-38).**

Protokół odbiorczy instalacji do recyklingu ołowiu został podpisany w dniu 30 września 2011 r. **(załącznik A - k. 58-60)**

Od dnia 1 lipca 2012 r. do 31 grudnia 2015 r. Zakładem kierował S. W. (1), pełniący funkcję dyrektora ds. recyklingu (...) S.A. Wymieniony w ramach swoich obowiązków odpowiadał między innymi za bieżące funkcjonowanie Oddziału Produkcyjnego w K., w tym za zapewnienie realizacji powierzonych obowiązków zgodnie z przepisami ochrony środowiska. **(dokumenty z Z. S. dot. zatrudnienia S. W. k. 2917-2939, zakres obowiązków S. W. k. 6181, oświadczenie oskarżonego k. 6646)**

Mieszkańcy K. z okolicy zakładu już po roku działalności produkcyjnej zgłaszali skargi na występujące zanieczyszczenie środowiska ich zamieszkiwania, przede wszystkim pyłem i gazem z emitorów. Uskarżali się na przykry zapach dochodzący z zakładu, woń metalu, siarki i palonego plastiku, opady białych pyłów niewiadomego pochodzenia, metaliczny smak spożywanych warzyw. Zaczęli także zgłaszać pogorszenie swojego stanu zdrowia. **(skargi mieszkańców k. 5220-5245)**

W badaniach krwi wykonanych m.in. na zlecenie Burmistrza Miast i Gminy K. u niektórych mieszkańców, w tym głównie dzieci odnotowano podwyższone stężenie ołowiu. **(tabela wyników k.2668-2680)**

W związku z licznymi skargami kierowanymi przez okolicznych mieszkańców zakład był poddawany licznym kontrolom, w tym Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony (...) w O. ((...)) i Państwowego Powiatowego Inspektoratu Sanitarnego w K. ((...)).

W części kontroli stwierdzano występowanie nieprawidłowości w działaniu instalacji oraz w zakresie gospodarowania odpadami niezgodnego z pozwoleniem zintegrowanym.

W dniu 9 stycznia 2014 r. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny, po przeprowadzaniu kontroli zakładu (...) w dniu 3 stycznia 2014 r. w zakresie oceny stężeń związków ołowiu w powietrzu na terenie zakładu, wydał decyzję nakazującą unieruchomienie stanowisk pracy: sekcji kruszarki, sekcji pieca obrotowego, sekcji rafinacji i odlewu ołowiu do czasu wyeliminowania stwierdzonych badaniami przekroczeń (...) ołowiu czyli najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy. U pracowników zatrudnionych na tych stanowiskach pracy, stwierdzono przekroczenia najwyższego dopuszczalnego stężenia ołowiu. U operatora sekcji kruszarki 6,2 – krotności (...), u operatora produkcyjnego sekcji pieca obrotowego – 2,7 – krotności (...), natomiast u operatora z sekcji rafinacji i odlewu ołowiu – 3,1 krotności. Decyzji nadano rygor natychmiastowej wykonalności wobec zagrożenia dla życia i zdrowia ludzkiego, nie tylko pracowników zatrudnionych w zakładzie, ale i mieszkańców miasta, szczególnie zamieszkałych w bliskim sąsiedztwie. **(protokół z kontroli k. 66a-67, decyzja k. 75-76)**

W lutym 2014 r. spółka (...) przedstawiła wyniki badań, które nie wskazywały na przekroczenie (...) na wskazanych stanowiskach pracy, w związku z czym (...) Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w O. umorzył postępowanie, uznając, że decyzja o unieruchomieniu stanowisk pracy stała się bezprzedmiotowa. **(zeznania świadka M. T. (1) k. 7280-7282, zeznania J. D. k. 7338v-7340, 5833v-5834)**

Podczas kontroli przeprowadzonych w styczniu i lutym 2014 r. oraz czerwcu i lipcu 2014 r. przez (...) w O. stwierdzono nieprawidłowości gospodarowania odpadami. **(protokół z kontroli (...) nr (...) z 15.01 -05.02.2014 r. k. 430-454, protokół z kontroli (...) nr (...) z 17.06 -09.07. 2014 r. k. 2040-2058)**

W próbkach osadu dennego z rowu melioracyjnego pobranych w dniach 28 stycznia 2014r. (przekazane do badań 31.01.2014 r.) i 26 czerwca 2014r. ujawniono wysoką wartość ołowiu, których źródłem były zawiesiny zawarte w wodach deszczowych i roztopowych z terenu zakładu. Zawartości ołowiu wynosiły 5652,5 mg/km s.m. oraz 1535 mg/kg s.m., przy wartości dopuszczalnej do 200 mg /kg s.m. **(ocena wyników badań k. 565, sprawozdanie z badań k.566,2110)**

W dniu 17 czerwca 2014 r. w badaniach (...) sp. z o.o. w K. wykonanych na zlecenie (...) w O. w emitorze E2 odprowadzającym oczyszczone powietrze z odciągów ze stanowiska załadunku surowców do pieca obrotowego, przelewania ołowiu z pieca do kadzi odlewniczych, z okapów 4 pieców rafinacyjnych stwierdzono przekroczenie dopuszczalnej emisji pyłu i ołowiu zawartego w pyłe. Wyniki wynosiły 1, (...) i 0,0637 kg/h wobec dopuszczalnej emisji odpowiednio 0, (...) i 0,0225 kg/h. **(k. 6938- 6952, załącznik C)**

Ponadto tego samego dnia w emitorze E3 odprowadzającym oczyszczone spaliny z komory osadniczej pieca obrotowego stwierdzono przekroczenie dopuszczalnej emisji dwutlenku siarki. Emisja wyniosła 16,1646 kg/h, wobec wartości dopuszczalnej 0,282 kg/h. **(k. 6938- 6952, załącznik C)**

Decyzją z dnia 8 grudnia 2014 r. (...) - (...) Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska w O. nałożył administracyjną karę pieniężną w wysokości 100.000 złotych na (...) S.A za gospodarowanie odpadami niezgodnie z posiadanym pozwoleniem zintegrowanym Marszałka Województwa (...) z dnia 29 grudnia 2010 r. **(k. 7413-7420)**

W dniu 29 stycznia 2014 r. Marszałek Województwa (...) wszczął z urzędu postępowanie administracyjne w sprawie wydania decyzji w przedmiocie cofnięcia pozwolenia zintegrowanego udzielonego Z. S.. Postępowanie to zakończyło się decyzją z dnia 22 lipca 2015 r., w której Marszałek Województwa (...) nie cofnął, ani nie ograniczył pozwolenia zintegrowanego Z. S.. **(decyzja MS z dnia 22. (...). k. 4925-4938)**

W dniach 10 - 15 lipca 2014 r. na zlecenie (...) w O. Okręgowa Stacja Chemiczno - Rolnicza w O. wykonała badania na zawartość ołowiu i kadmu gleby oraz materiału roślinnego z rejonu będącego przedmiotem postępowania.

W żadnej z pobranych próbek gleby wartość ołowiu i kadmu nie przekraczała dopuszczalnego poziomu, tj. 100 mg (...) /kg s.m i 4 mg Cd/kg sm. Natomiast w 12 badanych próbkach roślin (warzyw i zbóż) został przekroczony poziom dopuszczalnego ołowiu, zaś w 4 próbkach - kadmu. **(sprawozdania z badań OSCh-R w O. k. 2589-2612)**

W związku z licznymi przekroczeniami dopuszczalnego poziomu ołowiu w roślinach konsumpcyjnych Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w K. wydał Komunikat, w którym nie zaleca spożywania i sprzedaży płodów rolnych z ogródków działkowych i przydomowych do czasu zakończenia kompleksowej oceny oddziaływania Zakładu (...) w K. na środowisko i mieszkańców. **(zeznania M. T. (1) k. 7280-7281)**

Na zlecenie Państwowego Inspektora Sanitarnego w K., Instytut Medycyny Pracy w Ł. pod kierunkiem prof. W. W. (3) – kierownika Zakładu (...) sporządził kompleksową ocenę oddziaływania zakładu (...) na środowisko i zdrowie (...). W dniu 30 października 2014 r. przedstawił raport „Ocena oddziaływania zakładu utylizacji/recyklingu akumulatorów na środowisko i zdrowie (...) ze szczególnym uwzględnieniem zdrowia dzieci, na podstawie wykonania oznaczeń stężeń/zawartości metali toksycznych w próbkach środowiskowych oraz materiale biologicznym”. **(raport k. 3585-3679)**

Zakres badań obejmował ocenę oddziaływania na środowisko poprzez pomiar emisji powietrza, analizę próbek gleby, analizę próbek produktów rolnych oraz ocenę oddziaływania na mieszkańców poprzez analizę stężeń ołowiu i kadmu we krwi mieszkańców K..

W dniu 12 września 2014 r. w badaniach dokonanych przez Ośrodek (...) w K. na zlecenie Instytutu Medycyny Pracy im. Prof. J. N. w Ł., w emitorze E2 stwierdzono przekroczenie dopuszczalnej emisji pyłu odprowadzającym oczyszczone powietrze z odciągów ze stanowiska załadunku surowców do pieca obrotowego, przelewania ołowiu z pieca do kadzi odlewniczych, z okapów 4 pieców rafinacyjnych. Emisja wyniosła 0,4449 kg/h, wobec wartości dopuszczalnej 0,2249 kg/h. **(wyniki badań k. 3635)**

W dniach 29 i 30 września 2014 r. na zlecenie Instytutu Ośrodek (...) w K. wykonał badania próbek gleby z rejonu Zakładu. W 2 próbkach spośród 28 badanych próbek gleby z rejonu będącego przedmiotem badań została przekroczona dopuszczalna zawartość ołowiu określona rozporządzeniem MS z 9.09.2002 r. w sprawie standardów jakości gleby (wyniki 280 mg (...) /kg sm, 107 mg (...) /kg sm). W pozostałych próbkach zawartość ołowiu zawierała się w granicach od 15,7 - 50,8 mg (...) /kg sm, a więc poniżej wartości dopuszczalnej. Natomiast wartość kadmu we wszystkich badanych próbkach nie przekraczała wartości dopuszczalnej. **(tabela wyników k 3662-3663)**

Natomiast w pobranym materiale roślinnym, przekroczenia dopuszczalnego poziomu ołowiu miały miejsce w przypadku 2 badanych próbek, natomiast w żadnej próbce materiału roślinnego nie został przekroczony poziom dopuszczalnego stężenia kadmu. **(tabela wyników k. 3669-3672)**

W ramach wspomnianego projektu Instytut dokonał również badań grupy mieszkańców na zawartość ołowiu we krwi. U badanych osób dorosłych nie stwierdzono przekroczeń stężeń ołowiu we krwi, tj. powyżej 100µg/l, u czworga dzieci stwierdzono przekroczenie stężeń ołowiu we krwi powyżej 50 µg/l. **(k.3602-3614)**

W podsumowaniu raportu zaznaczono, że istnienie zakładu recyklingu na terenie K. powinno skutkować wypracowaniem przez władze miasta/województwie oraz instytucje odpowiedzialne za ochronę środowiska i zdrowia mieszkańców działań i programów obejmujących opieką i kontrolą populację mieszkańców K., zwłaszcza dzieci oraz opracowanie i wprowadzenie w życie programu edukacyjnego wyjaśniającego potencjalne źródła narażenia jak i sposoby prewencji przeciwko narażeniom środowiskowym.

W dniach 20 lutego 2014 r. oraz 24 lipca 2014 r. zostały przeprowadzone przez Prezesa Fundacji na Rzecz (...) sondażowo-kontrolne badania dzieci miasta K. w zakresie środowiskowego narażenia na ołów w 2014 r. **(raporty k.2617-2622)**

W pierwszych badaniach w badanej grupie stężenia ołowiu mieściły się w granicach 0,5 - 5,8 µg (...) /dl, przy czym stężenie uznawane za bezpieczne dla dzieci to <2 µg (...) /dl, stężenie lekko podwyższone to 2-4 µg (...) /dl, stężenia podwyższone to 4-6 µg (...) /dl.

W drugich badaniach stężenia ołowiu mieściły się w granicach 7 - 63 µg (...) /l, przy stężeniu uznawanym za bezpieczne dla dzieci <20 µg (...) / l, stężeniu lekko podwyższonym 20-40 µg (...) / l, stężeniu podwyższonym 40-60 µg (...) / l.

Instytutu Ekspertyz Sądowych im. S. w K. na zlecenie Komendy Wojewódzkiej Policji w O. zajmował się badaniem nalotu ujawnionego w dniach 2 i 11 września 2014r. oraz w dniu 2 października 2015 r. w pobliżu Zakładu. Wyniki badań wykazały obecność ołowiu oraz arsenu (w drugich badaniach) w zabezpieczonym materiale. W ocenie Instytutu fakt pojawienia się pyłów zawierających te związki może zagrażać zdrowiu mieszkańców w trakcie emisji lub też po niej. **(opinia k. 3818-3825, 6190-6194)**

W zakresie oddziaływania na środowisko w okresie od stycznia 2011 r. do dnia 16 września 2015 r. Zakładu (...) S.A. Oddział Produkcyjny w K. uzyskano opinię Instytutu Ochrony Środowiska - Państwowego Instytutu (...) w W. **(k. 5062-5102, 5546-5548, 6608- 6609)**

Z opinii wynika, że w ciągu kilkuletniej działalności Oddział Produkcyjny w K. spowodował wyraźne zanieczyszczenie głównych elementów środowiska w jego sąsiedztwie – gleby, wody, powietrza i roślin, przede wszystkim metalami – ołowiem, kadmem i arsenem. Zanieczyszczające oddziaływanie zakładu odbywa się głównie drogą powietrzną poprzez emisję zanieczyszczonych pyłów, głównie ołowiem.

W porównaniu do wcześniejszych zawartości ołowiu (przed uruchomieniem Zakładu), a także obecnych tłowych nastąpiło 4 - 7-krotne zwiększenie jego zawartości w glebach. Prognozuje się, że tempo zanieczyszczenia gleb może skutkować przekroczeniem wartości dopuszczalnych w ciągu najbliższych kilku lat.

Stwierdzone przekroczenia dopuszczalnych zawartości, przede wszystkim ołowiu, w roślinach występujących w sąsiedztwie zakładu, pozwalają wnioskować o wystąpieniu istotnego obniżenia ich jakości i zagrożeniu zdrowia mieszkańców, bowiem są to głównie rośliny konsumpcyjne.

Podobne zagrożenie jakości występuje w środowisku wód, szczególnie związanych z rowem melioracyjnym, w którym występują silnie zanieczyszczone osady dennie. Uruchomienie zanieczyszczeń w osadach dennych rowu mogłoby spowodować obniżenie jakości wód w sposób istotny i zagrażałoby zniszczeniami w świecie zwierzęcym (ryby) w znacznych rozmiarach.

Ponadto Instytut przeprowadził badania własne. W tym celu w okresie od 19 listopada do 10 grudnia 2015 r. dokonano wizji terenowej Zakładu oraz pobrano próbki gleby, wody i osadów dennych oraz roślin z punktów zlokalizowanych w sąsiedztwie Zakładu. W dniach 9 i 10 grudnia 2014 r. jako uzupełniające badanie wykonano również pomiar emisji i pobór próbek pyłu. **(opinia uzupełniająca k.5548, sprawozdanie z badań k. 5095 - 5101).**

W badaniach tych wykonanych przez akredytowane laboratorium w Instytucie Ochrony Środowiska - Państwowym Instytucie (...), ujawniono wysokie stężenia pyłu zawieszonego całkowitego ($143,3 \mu\text{g}/\text{m}^3$ w badaniach próbki (...)), uznając, że taka sytuacja stanowi zagrożenie dalszym zanieczyszczeniem środowiska, a także okolicznych mieszkańców.

Ponadto badania Instytutu wykazały bardzo wysokie zawartości ołowiu w powietrzu, tj. $14,9 \mu\text{g}/\text{m}^3$ w próbce (...) oraz arsenu w tej samej próbce - (...), przy wartości tła miejscowego $4,90 \text{ ng}/\text{m}^3$.

Jednocześnie biegli stwierdzili podwyższone zawartości siarczanów w glebie w pobliżu zakładu w porównaniu z miejscem uznanym za tłowe ($6,4 \text{ mg}/1$; $8,79 \text{ mg}/1$ i $6,56 \text{ mg}/1$ w porównaniu z wynikiem $0,9 \text{ mg}/1$ w miejscu uznanym jako tłowe), co świadczy o intensywnym oddziaływaniu zanieczyszczającym zakładu.

Ponadto w próbkach badanego osadu dennego w rowie melioracyjnym oznaczono bardzo wysokie zawartości zarówno anionów, szczególnie siarczanów - $1013 \text{ mg}/\text{kg s.m.}$, jak i badanych pierwiastków metalicznych ((...) = 950 i $3280 \text{ mg}/\text{kg s.m.}$). Występowanie zanieczyszczonych ołowiem osadów dennych w rowie melioracyjnym zagraża jakości wód w okolicznej sieci rzecznej oraz rybnym w sytuacji zwiększonego przepływu wody w korycie rowu i uruchomienia zakumulowanych osadów.

Z kolei uzyskane wyniki badania wód potwierdzają nadmierną ilość ołowiu w wodzie rowu ($0,043 \text{ mg}/\text{kg s.m.}$ - w porównaniu z dopuszczalną $0,0072 \text{ mg}/\text{kg s.m.}$) oraz podobne zawartości w wodach opadowych. W ocenie Instytutu wyniki te świadczą o występowaniu znacznej ilości tego pierwiastka metalicznego w powietrzu okolic zakładu i jego transporcie oraz występowaniu w wodzie płynącej w rowie melioracyjnym.

Badaniami Instytutu objęto również wybrane rośliny znajdujące się na działkach sąsiadujących z zakładem. Pobrano próbki owoców i liści winogrona w sąsiedztwie ogródków przy budynku wielorodzinnym (ul. (...) w K.) oraz porosty na topoli w sąsiedztwie zabudowy jednorodzinnej.

Stwierdzono, że oznaczone zawartości ołowiu w badanych roślinach są wysokie, szczególnie w porostach na topoli ($1500 \text{ mg}/\text{kg s.m.}$), stanowiących bioindykatory - wskaźniki czystości środowiska.

W ocenie Instytutu bardzo wysokie zawartości, szczególnie łożwiu, jednoznacznie wskazują na występujące zanieczyszczenie rodowiska (**k. 5062-5101**).

Zasięgu oddziaływania zakładu może się różnicowa w zaleźności od kierunku i siły wiatrów. Strefę podstawową, w której doszło do zanieczyszczenia rodowiska oszacowano na 150-200 metrów od zakładu (**k. 5546-5548, 5722-5723**).

W zakresie oddziaływania Zakładu (...) S.A. m.in. na życie i zdrowie mieszkańców uzyskano opini Instytutu Medycyny Pracy i Zdrowia rodowiskowego w S. (**opinia k. 4991-5011, 5208-5209, 6845-6987**)

Z opinii tej wynika, że w odniesieniu do mieszkańców terenów przylegających do zakładu, sprowadzona została moźliwość wystąpienia określonych niebezpiecznych dla zdrowia następstw.

Podniesiono, że zgodnie z najnowszymi międzynarodowymi rekomendacjami nie moźna wskaza bezpiecznego stężenia łożwiu we krwi. Wskazano, że znana jest zaleźność między wzrostem narażenia na łożw, a zakresem i nasileniem skutków zdrowotnych. W przypadku populacji wraźliwych, jak np. małe dzieci nawet niewielkie stężenia łożwiu mog skutkować obniżeniem potencjału intelektualnego, zaburzeniami zachowania i trudnościami w przyswajaniu wiedzy.

Stwierdzono, że incydenty związane ze zwiększoną emisj łożwiu do rodowiska mogły stanowi zagroźenie dla mieszkańców. Oddychanie powietrzem lub spoźywanie wody, czy produktów spoźywczych charakteryzujących się podwyzszonym stężeniem łożwiu stanowi źródo narażenia na łożw i stanowi niebezpieczeństwo dla zdrowia, szczególnie wraźliwych grup populacji, tj. małe dzieci, kobiety cięźarne, osoby przewlekle chore (**k. 5208-5209**).

Powyźszy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dowodów wskazanych powyźej oraz następujących dowodów:

- dokumentacji z kontroli (...):

- przeprowadzonej w dniach 15,17,21 i 28 stycznia 2014 r. oraz 5 lutego 2014 r. k. 430- 606,
- przeprowadzonej w dniach 17 czerwca – 9 lipca 2014 r. k.2040-2200,
- sprawozdań z badań przeprowadzonych przez (...) k. 2222-2226, 2302,
- sprawozdań z kontroli (...) za okres 2012-2013 r. k.115-166,
- przeprowadzonej w okresie październik - grudzień 2015 r. k. 5949-6110, 5680-5710,

- raportu Instytutu Medycyny Pracy im. Prof. J. N. w Ł. k.3585-3680,

- sprawozdań z badań wykonanych przez (...) w O. na zlecenie (...) w O. k.2589-2612,

- raportów Fundacji Na Rzecz (...) z badań dzieci miasta K. k. 2617-2622,

- opinii Instytutu Ekspertyz Sądowych im. S. w K. k. 3818-3825,

- opinii Instytutu Ochrony rodowiska - Państwowego Instytut (...) w W. oraz sprawozdań z badań laboratoryjnych i opinii uzupełniających k.5062-5102, 5546-5548, 6608-6609,5280,

- opinii Instytutu Medycyny Pracy i Zdrowia rodowiskowego w S. i opinii uzupełniających k.4991-5011,5208-5209, 6845,6987,

- sprawozdań z badań EkoNorm w K. k. 6939-6952, załącznik C,

- dokumentów z postępowań administracyjnych :

- pozwolenie zintegrowane k. 235-248, zmiany pozwolenia k. 226-234,249-254, 4760-4795
- decyzja (...) Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w O. z dnia 8.12.2014 k. 7413-7420
- decyzja Ministra Środowiska z dnia 22.10.2015 r. k.4925,

- dokumentów z kontroli Państwowego Powiatowego Inspektoratu Sanitarnego w K. k. 12-81, 4653-4668, 5459-5465,

- **zeznania świadków:** Z. S. (1) (k. 5045,6464v-6465,7218-7220) i Z. L. (k.1804-1808,7220-7221), M. T. (1) (k. 7280-7281, 7-8), O. P. (k. 7325v-7326, 4605-4606), A. K. (1) (k. 7326-7327), M. C. (k. 7327v-7328, 4613-4615), M. S. (1) (k. 7336-7337, 4650v), J. D. (k. 7338-7340, 5833v-5834), S. K. (k. 7351-7352), B. M. (1) (k. 7356-7358), E. K. (k. 610-611, 7221-7223), J. S. (1) (k. 930-931,7223), M. R. (1) (k. 873-875, 7223v-7224v), M. P. (1) (k. 1279-1281, 7227-7228), K. S. (k.939-942, 7228-7229), Z. S. (2) (k. 945-948, 7229v-7230), M. L. (k.1818-1820,7232-7233), M. S. (2) (k.1874-1875, 7233), A. W. (k. 3185-3186, 7233v-7234), L. T. (k. 4568-4569, 7270v), B. L. (k. 7271), Ł. S. (1)(k. 7271), A. B. (1) (k. 645-646, 7271v-7272v), W. W. (4) (k. 6478v-6479,7273), Z. J. (k. 6487- 6488,7273), M. S. (3) (k. 7273v-7274), M. T. (2) (k. 4522-4523, 7278), M. P. (2) (k. 7340v, 6809v-6810), Ł. P. (k. 6633-6634, 7349), D. G. (k. 7279, 6741v – 6742), A. B. (2) (k.7283v-7284, 634v-635), A. P. (k. 7286-7287, 660v-661), J. S. (2) (k. 7300), M. R. (2) (k. 7318), T. W. (k. 7308v-7309, 2771-2772), H. R. (k. 7358v-7360, 7426-7427v),

- zeznania biegłych: J. B. k.7405-7409, A. S. (1) k.7468-7470,

- wyników badań mieszkańców – tabela k. 2667, sprawozdania z badań laboratoryjnych k. k 102, 104,106,108, 110, 112, 113, 221, 361, 363, 371, 373, 396, 397, 410, 411, 413, 617, 617, 618, 621, 622, 627, 628, 641, 643, 644, 649, 651, 652, 653, 654, 666 - 672, 688 - 692, 777 - 778, 820, 878 - 883, 914 - 916, 932 - 936, 951, 956 - 957, 960, 970 - 975, 1273 - 1274, 1286 - 1287, 1665 - 1660, 1678 - 1683, 1812 - 1814, 1822, 1894, 1879 - 1881, 2333 - 2408, 2428, 2480, 2483, 2486, 2492 - 2494, 2498, 2507, 2520, 2525, 2681- 2765, 2773,2780 - 2783, 2788, 2790 - 2792, 2826 - 2829, 2833 - 2835, 2911 - 2913, 3098 - 3100, 3103, 3133, 3138, 3143 - 3144, 3187 - 3195, 3204 - 3206, 3210 - 3213, 3245 - 3247, 3252 - 3254, 3259 - 3260, 3265 - 3267, 3271, 3275 - 3277, 3281 - 3282, 3286 - 3288, 3292 - 3294, 3298 - 3300, 3304 - 3305, 3308 - 3311, 3330 - 3331, 3334 - 3336, 3340 - 3347, 3351 - 3352, 3358 - 3362, 3367, 3371 - 3373, 3377 -3379, 3405 - 3409, 3413, 3418 - 3419, 3423 - 3428, 3432 - 3434, 3438 - 3439, 3444. 3449 - 3450, 3458, 3462, 3468, 3477, 3482 - 3483, 3515 - 3516, 3520 - 3521, 3526, 3520 - 3530, 3534 - 3535, 3536, 3541 - 3546, 3549, 3553 - 3554, 3557, 3561, 3687 - 3694, 3698, 3703 - 3704, 3713 - 3714, 3718, 3722 - 3723, 3875, 3879, 3883 - 3884, 3888 - 3889, 3892, 3903 - 3904, 3953 - 3954, 3957, 3965, 3968 - 3970, 3974 - 3975. 4232, 4491, 4495, 4501, 4524 - 4529, 4554, 4570, 4596, 5211 - 5218, 6455 - 6456, 6466, 6473.

Oskarżony S. W. (1) nie przyznał się do popełniania zarzucanego mu czynu. W postępowaniu przygotowawczym odmówił składania wyjaśnień (k. 6642-6643), natomiast przed Sądem podniósł, iż przykładał szczególną wagę do kwestii bezpieczeństwa pracowników i ochrony środowiska. Wyjaśnił, iż z branżą związaną z produkcją akumulatorów związany jest od wielu lat. W pierwszej połowie lat 90 - ych wybudował przy swoim domu m. montownię, która produkowała około 10 tys. akumulatorów rocznie. Wtedy spotkał się z bardzo dużym reżimem, który został narzucony pod kątem bezpieczeństwa i higieny pracy. Uczył się od najlepszych, znał ten temat bardzo dobrze. W 2012 r. zaproponowano mu objęcie posady dyrektora zakładu recyklingu akumulatorów w K. w firmie (...). Od początku kładł bardzo duży nacisk na BHP, bowiem wiedział, że ma do czynienia z ołowiem, czyli substancją toksyczną.

Podniósł, iż sprzeciw części społeczeństwa, skutkuje tym, że zakład jest w stanie permanentnej kontroli Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska czy Powiatowego Inspektora Sanitarnego. W związku z tym w zasadzie mieszka na terenie fabryki. Wskazał, iż wszystkie kontrole potwierdzają, że zakład funkcjonuje jak najbardziej poprawnie, tj. przestrzega pozwolenia zintegrowanego.

Oskarżony w swoich wyjaśnieniach szczegółowo opisał proces recyklingu akumulatorów oraz funkcjonowanie instalacji do oczyszczania powietrza.

Wyjaśnił, iż większość kontroli, jakie miały miejsce na terenie zakładu to były kontrole interwencyjne, czyli nie znał ich terminów. Zaprzeczył, aby w związku z tym zakład był w jakiś szczególny sposób przygotowywany do tych kontroli, tj. sprzątany czy aby ograniczano wówczas produkcję. Wyjaśnił, iż nie ma możliwości zmiany wyników kontroli, nie ma możliwości zmniejszania emisji poprzez kontrolowanie ilości wkładu do pieca. Zaprzeczył również, aby kontrolerzy musieli czekać na wpuszczenie do zakładu.

Podniósł, iż (...) postawił dwa poborniki w K., służące badaniu jakości powietrza, z uwzględnieniem zawartości ołowiu, arsenu i innych związków. Wyniki tych badań z poborników są ogólnie dostępne na stronie (...) i tam wyraźnie widać, że zakład w żaden sposób nie wpływa znacząco na otoczenie.

Dodał również, iż w obecności kontrolerów np. z (...), wykazywali wielokrotnie, że otwarcie jakiegokolwiek bramy wjazdowej, drzwi wejściowych do hali np. nr 2 powoduje napływ powietrza do środka, nie odpływ powietrza na zewnątrz i nawet jakby doszło do zadymienia hali, to urządzenia odciągowe sobie z tym doskonale radzą. Wyjaśnił, że w piecu do wytopów nie miało nigdy miejsca spalanie odpadów, które powinny być utylizowane poza zakładem. **(wyjaśnienia oskarżonego k. 7207v-7210v).**

Sąd zważył, co następuje:

Sąd nie dał wiary wyjaśnieniom oskarżonego w części, w jakiej nie przyznał się on do popełnienia zarzucanego czynu oraz wyjaśnił, że wszystkie kontrole przeprowadzone przez (...) potwierdzają, że zakład przestrzega postanowień pozwalania zintegrowanego oraz przeprowadzone badania jakości powietrza wskazują, iż zakład nie oddziałuje znacząco na otoczenie. Twierdzeniom tym przeczy bowiem zgromadzony w sprawie materiał dowodowy, przede wszystkim w postaci opinii biegłych z zakresu ochrony środowiska, a także zeznań przesłuchanych w sprawie świadków, w tym mieszkańców K. oraz pracowników zakładu.

Wyjaśnić na wstępie należy, iż przepis art. 182 kk typizuje przestępstwo zanieczyszczenia wody, powietrza lub powierzchni ziemi przez m.in. substancje w takiej ilości lub postaci, że mogłoby to zagrażać życiu lub zdrowiu człowieka lub spowodować istotne obniżenie jakości wody, powietrza lub powierzchni ziemi bądź zniszczenie w świecie roślinnym lub zwierzęcym w znacznych rozmiarach.

Wskazać również należy, iż legalna definicja zanieczyszczenia została zamieszczona w art. 3 pkt 49 p.o.ś., nakazującym przez to pojęcie rozumieć emisję, która może być szkodliwa dla zdrowia ludzi lub stanu środowiska, może powodować szkodę w dobrach materialnych, może pogarszać walory estetyczne środowiska lub może kolidować z innymi, uzasadnionymi sposobami korzystania ze środowiska. Występujące w tej definicji pojęcie emisji zostało zdefiniowane odrębnie w art. 3 pkt 4 p.o.ś. jako wprowadzane bezpośrednio lub pośrednio, w wyniku działalności człowieka, do powietrza, wody, gleby lub ziemi: substancje, energie, takie jak: ciepło, hałas, wibracje lub pole elektromagnetyczne.

Przez substancje powodujące zanieczyszczenie, o których mowa art. 182 kk - zgodnie z art. 3 pkt 36 p.o.ś. - rozumie się pierwiastki chemiczne oraz ich związki, mieszaniny lub roztwory występujące w środowisku lub powstałe w wyniku działalności człowieka.

Znamiona strony przedmiotowej zawierają poza samym opisem czynności wykonawczej w postaci "zanieczyszczenia" dodatkowe wskazanie, by owo zanieczyszczenie wody, powietrza lub powierzchni ziemi substancją wystąpiło w takiej ilości lub postaci, aby mogło to zagrazić życiu lub zdrowiu człowieka lub spowodować istotne obniżenie jakości powietrza lub powierzchni ziemi lub zniszczenie w świecie roślinnym lub zwierzęcym w znacznych rozmiarach. Zanieczyszczenie musi się więc charakteryzować pewnym stopniem niebezpieczeństwa. W ustaleniu tego stopnia pomocne mogą być przede wszystkim obowiązujące w omawianym zakresie normy jakościowe. Prawo ochrony środowiska wprowadza dwa rodzaje standardów: standard jakości środowiska oraz tzw. standard emisyjny. W myśl art. 3 pkt 34 p.o.ś. przez "standard jakości" należy rozumieć poziomy dopuszczalne substancji lub energii oraz

pułap stężenia ekspozycji, które muszą być osiągnięte w określonym czasie przez środowisko jako całość lub jego poszczególne elementy przyrodnicze. Standardy emisyjne stanowią (art. 3 pkt 33 p.o.ś.) dopuszczalne wielkości emisji. Szczegółowe dane liczbowe przewidywane są w aktach normatywnych, przeważnie w aktach wykonawczych dotyczących zanieczyszczeń powietrza i ścieków oraz w indywidualnych decyzjach administracyjnych (pozwoleniach), określających normy dla konkretnych źródeł zanieczyszczenia (np. w pozwoleniu zintegrowanym).

Jak wynika z orzeczenia SN z dnia 15.01.2015 r. w sprawie V KK 361/14, **wystarczające i istotne jest to, aby dana substancja wystąpiła w takiej ilości lub takiej postaci, że spowodowane przez nią zanieczyszczenie może wywołać skutki wskazane w dyspozycji art. 182 kk.** A to jest możliwe albo przez użycie odpowiednio większej ilości substancji mniej niebezpiecznej, jak i zastosowanie, co prawda małej ilości, za to substancji o większym stopniu niebezpieczeństwa dla środowiska. Ustawodawca w żaden inny sposób nie doprecyzowuje ilości tej substancji, którą następuje „zanieczyszczenie” wody, powietrza lub ziemi. Takie rozumienie znaczenia znamienia „ilości” zanieczyszczającej substancji zawarte w treści przepisu art. 182 kk jest też zgodne z ratio legis tej regulacji. Skoro jej celem jest zapewnienie i to w możliwie najszerszym wymiarze – ochrony przed zanieczyszczeniem trzech podstawowych elementów środowiska – wody, powietrza i powierzchni ziemi, to wprowadzenie jeszcze dodatkowych stricte wagowych wymogów penalizacji, co do ilości substancji powodujących zanieczyszczenie i uzależnianie ich od skrupulatnego wyliczania z pewnością nie służyłoby realizacji tych założeń. Co więcej nawet w sytuacji niewielkich, ale wysoce niebezpiecznych dla środowiska ilości tychże substancji, wręcz by je niweczyło. Tymczasem obowiązek zapewnienia bezpieczeństwa ekologicznego współczesnemu i przeszłym pokoleniom wynika nie tylko z potrzeby wdrożenia przez Polskę postanowień dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/99/WE z 19 listopada 2008 r. w sprawie ochrony środowiska przez prawo karne, ale przede wszystkim z art. 74 Konstytucji RP.

W świetle powyższego w pierwszym rzędzie wskazać należy, iż Z. S. jest bez wątpienia zakładem silnie oddziałyującym na środowisko. Z tego też względu przestrzeganie postanowień pozwolenia zintegrowanego jest szczególnie ważne, bowiem każde przekroczenie dopuszczalnych emisji, nawet incydentalne, z pozoru niewielkie (w sensie liczbowym) może mieć bardzo negatywne konsekwencje dla środowiska i ludzi. Związki ołowiu należą bowiem do silnie trujących. Takim stwierdzeniem zaczynają się wszystkie zgromadzone w niniejszym postępowaniu opinie biegłych, analizy wyników badań środowiskowych, pisma różnych instytucji, organów państwowych i samorządowych. Powyższe wynika również z wyjaśnień samego oskarżonego. Powszechnie wiadomo, że ołów jest silnie toksycznym pierwiastkiem o działaniu wielonarządowym. W zależności od wielkości narażenia może powodować uszkodzenia o różnym stopniu nasilenia od przejściowych zmian funkcjonalnych, aż po trwałe zmiany organiczne. Ołów ulega wchłanianiu przez skórę, drogi oddechowe i drogę pokarmową. Ołów jest toksyczny dla ośrodkowego i obwodowego układu nerwowego, wpływa na układ moczowy zaburzając funkcje nerek, zakłóca metabolizm witaminy D i wapnia. Przy przewlekłym narażeniu na ołów występują obok anemii, zaburzenia w jedzeniu, zaburzenia snu, nadpobudliwość, osłabienie mięśni, bóle brzucha oraz jako długoterminowy skutek obniżenie poziomu inteligencji. W narażeniu na ołów grupę najbardziej wrażliwą stanowią dzieci, co jest wynikiem ich większego metabolizmu i dynamiki procesów, wyższego wchłaniania, niższej bariery ochronnej na linii krew-mózg. Efekty spowodowane przez ołów zależne są od jego stężenia w organizmie, czasu trwania zatrucia i wieku dziecka. Obecnie przyjmuje się, że nie istnieje jakakolwiek wartość progowa, przy której ołów nie byłby szkodliwy dla rozwijającego się układu nerwowego dziecka.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt przedmiotowej sprawy wskazać należy, iż w świetle zgromadzonego w niniejszej sprawie materiału dowodowego, nie ulega wątpliwości, że w okresie objętym zarzutem liczne kontrole uprawnionych państwowych organów jednoznacznie potwierdziły wystąpienie szeregu nieprawidłowości w funkcjonowaniu zakładu (...) w K., w tym wysokie poziomy dopuszczalnych emisji zanieczyszczeń (ołowiu, SO₂ oraz innych związków), tj. przekraczające wielokrotnie wartości wskazane w pozwoleniu zintegrowanym. Wynikiem takich ustaleń były nakazy wykonawcze, kary pieniężne, blisko 4 miesięczne wstrzymanie pracy zakładu połączone z realizacją szeregu działań naprawczych.

Podczas **kontroli przeprowadzonych przez (...) w O.** w dniach 15, 17, 21 i 28 stycznia oraz 5 lutego 2014r. ujawniono szereg nieprawidłowości stanowiących naruszenie posiadanego pozwolenia zintegrowanego, które w

ocenie Inspektoratu nie daje zabezpieczenia przed emisją ołowiu do środowiska gruntowo - wodnego. Zwrócono między innymi uwagę, że rozładunek akumulatorów odbywa się na placu od strony szczytowej zakładu, a nie w magazynie wyłożonym szczelnym chemoodpornym podłożem, emitor odprowadzający zanieczyszczenia z sekcji kruszarki nie jest zadaszony, stwierdzono przekroczenie ilości pobranej wody względem wartości określonej w pozwoleniu zintegrowanym, zakład nie legitymował się pozwoleniem na wprowadzanie ścieków przemysłowych zawierających substancje szczególnie szkodliwe dla środowiska wodnego do miejskiej kanalizacji sanitarnej. Ponadto wykazano nieprawidłowości w zakresie gospodarowania odpadami. Dotyczyły one niezgodnego z pozwoleniem zintegrowanym magazynowania odpadów żużla i zgarów oraz odpadów w postaci baterii i akumulatorów ołowiowych. Reasumując, (...) uznała, że pozwolenie zintegrowane nie zapewnia bezpiecznego dla środowiska funkcjonowania linii technologicznych sekcji kruszenia, wytopu i rafinacji wtórnej ołowiu.

Podczas kontroli (...) przeprowadzonej w dniach 17 czerwca - 9 lipca 2014r. również stwierdzono nieprawidłowości w zakresie sposobu i miejsca magazynowania odpadów.

W próbkach osadu dennego z rowu melioracyjnego pobranych w dniach 28 stycznia 2014 r. i 26 czerwca 2014 r. ujawniono ponadnormatywną zawartość ołowiu, których źródłem były zawiesiny zawarte w wodach deszczowych i roztopowych z terenu zakładu. Stwierdzono zawartości ołowiu 5652,5 mg/km s.m. oraz 1535 mg/kg s.m., przy wartości dopuszczalnej do 200 mg /kg s.m.

W ramach kontroli Spółki (...) zlecił podmiotowi zewnętrznemu firmie (...) sp. z o.o. z K. wykonanie pomiarów emisji zanieczyszczeń z emitorów technologicznych.

W badaniach (...) sp. z o.o. w K. wykonanych w dniu 17 czerwca 2014 r. w emitorze E2 odprowadzającym oczyszczone powietrze z odciągów ze stanowiska załadunku surowców do pieca obrotowego, przelewania ołowiu z pieca do kadzi odlewniczych, z okapów 4 pieców rafinacyjnych stwierdzono przekroczenie dopuszczalnej emisji pyłu i ołowiu zawartego w pyłe. Wyniki wynosiły odpowiednio 1, (...) i 0,0637 kg/h wobec dopuszczalnej emisji 0, (...) i 0,0225 kg/h. (k. 6938- 6952, załącznik C)

Ponadto tego samego dnia w emitorze E3 odprowadzającym oczyszczone spaliny z komory osadniczej pieca obrotowego stwierdzono przekroczenie dopuszczalnej emisji dwutlenku siarki. Emisja wyniosła 16,1646 kg/h, wobec wartości dopuszczalnej 0,282 kg/h. (k. 6938- 6952, załącznik C)

Z powyższego wynika, iż działania kontrolne (...) wykazały, że zakład nie dotrzymuje warunków pozwolenie zintegrowanego, co było podstawą m.in. do nałożenia administracyjnej kary pieniężnej, wystąpienia o cofnięcie pozwolenia zintegrowanego.

W dniu 29 stycznia 2014 r. Marszałek Województwa (...) wszczął z urzędu postępowanie administracyjne w przedmiocie cofnięcia pozwolenia zintegrowanego udzielonego Z. S..

Wojewódzki Inspektorat Ochrony (...) pismem z dnia 21 lutego 2014 r. poparł postępowanie w sprawie cofnięcia pozwolenia zintegrowanego. (pismo (...) k. 575-579)

W decyzji z dnia 8 grudnia 2014 r. (...) Wojewódzkie Inspektor Ochrony Środowiska w O. (k 7413-7420) stwierdził, że ustalenia kontroli niezbicie wykazały naruszenia warunków pozwolenia zintegrowanego w zakresie magazynowania odpadów i konsekwencją tych nieprawidłowości było nagromadzanie się ołowiu w osadach dennych rowu KD.

Wskazano, iż szczególnie znacznie mają nieprawidłowości w gospodarowaniu odpadami niebezpiecznymi mianowicie zgarami, zużytymi akumulatorami i bateriami zawierającymi w swoim składzie związki ołowiu, ponieważ nawet niewielkie ilości uwolnienia ołowiu do środowiska powodują sukcesywne jego nagromadzanie w bezpośrednim otoczeniu. W środowisku ołów nie ulega biodegradacji ani rozpadowi, kumuluje się natomiast w tkankach organizmów żywych. Stąd ekspozycja ołowiu na środowisko niesie za sobą potencjalne zagrożenie dla zdrowia ludzi.

Zwrócono uwagę na fakt, iż przeprowadzone badania próbek osadów dennych z rowu KD wykazały ponad pięćdziesięciokrotną zawartość ołowiu w stosunku do dopuszczalnej wartości stężenia tego wskaźnika w glebie lub ziemi z grupy B.

W uzasadnieniu decyzji podniesiono, że działania te bez wątplenia mają wpływ na życie i zdrowie ludzi zamieszkujących w okolicach Zakładu, o czym świadczą wyniki badań krwi tych mieszkańców wykonane na zlecenie Burmistrza Miasta i Gminy K.. Wyniki te ewidentnie wskazują, że działalność prowadzona przez zakład nie pozostaje obojętna dla zdrowia mieszkańców. Jak wynika z pisma Zakładu (...) z 16.04.2014 r. (k. 3167-3170), na które powołują się autorzy decyzji, u 14,5 % badanych dzieci wartość stężeń ołowiu w surowicy krwi przekraczała uznawany za względnie bezpieczny poziom 40µg/l (4 µg/dl), natomiast odsetek badanych osób dorosłych, u których poziomy ołowiu w surowicy przewyższają analogicznie ocenianą wartość 100 µg/l (10 µg/dl) wynosi około 3%. W ocenie Zakładu (...) główne szkodliwe dla zdrowia następstwa ekspozycji prowadzącej do przekroczeń wykazywanych wartości mogą obejmować działania neurotoksyczne i zaburzenia rozwoju ośrodkowego układu nerwowego u dzieci oraz tendencję do nadciśnienia tętniczego występującego u osób dorosłych.

Zeznania pracowników (...) w O. - O. P. (k. 7325v, 4605 -4606), A. K. (1) (k. 7326- 4327v), M. C. (k. 7327v -7328, 4613 -4615), S. K. (k.7351-7352) są co do istoty zbieżne ze sprawozdaniami z przeprowadzonych kontroli. Wymieniani świadkowie wskazali jaki był zakres przeprowadzonych kontroli, jakie uchybienia w ich wyniku stwierdzono i jakie podjęto czynności pokontrolne.

A. K. (1) zeznał, że pomiary w czerwcu 2014 r. wykazały przekroczenia dwutlenku siarki, pyłu oraz ołowiu w pyłe w sekcji rafinacji, w związku z czym zostało przez (...) wszczęte postępowanie administracyjne w celu wstrzymania użytkowania instalacji z powodu przekroczenia. Została też nałożona administracyjna kara pieniężna. W międzyczasie firma podjęła działania mające na celu wyeliminowanie tych przekroczeń, m.in. zainstalowała dodatkowe filtry. Ostatnie pomiary w 2017 r. nie wykazały już przekroczeń. Świadek potwierdził jednak, iż obecnie produkcja jest znacznie mniejsza niż w latach 2013 -2014.

Świadek **M. C.** zeznała, że po kontroli w styczniu i lutym 2014 r. było kierowane pismo do Marszałka Województwa (...) informujące o stwierdzonych naruszeniach. Nałożono na zakład administracyjną karę pieniężną za gospodarowanie odpadami niezgodnie z pozwoleniem zintegrowanym. Po kontroli w czerwcu – lipcu 2014 r. stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych emisji zanieczyszczeń, w związku z czym (...) wszczął postępowanie administracyjne w przedmiocie wstrzymania działalności zakładu.

W podobnych kategoriach Sąd ocenił zeznania B. W. - (...) Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w O.. Wymieniony przedstawił działania podejmowane przez (...), które znajdują potwierdzenie w sprawozdaniach z kontroli. Z jego relacji wynika, iż kolejne kontrole, które miały miejsce w okresie późniejszym nie wykazały przekroczeń warunków pozwolenia zintegrowanego. (k. 7356-7358)

Podobnie szereg nieprawidłowości wykazały **kontrole (...) w K.** (k. 12-81). Wprawdzie nie dotyczą one wprost przedmiotu niniejszego postępowania, bowiem główny zakres tych kontroli obejmował ocenę stężeń związków ołowiu w powietrzu na terenie zakładu, to jednak ujawniały one również kwestie związane ze zdrowiem mieszkańców.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w K. w związku ze stwierdzeniem w wyniku kontroli u pracowników zatrudnionych w (...) S.A. przekroczenia najwyższego dopuszczalnego stężenia ołowiu oraz doniesieniami mieszkańców, z których wynikało, że wśród dzieci pojawiły się pierwsze podejrzenia zatrucia ołowiem (poziomy ołowiu we krwi był na poziomach 44 µg/l, 57 µg/l, i 143 µg/l) wydał decyzję, nakazującą unieruchomienie stanowisk pracy do czasu wyeliminowania najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy. Wobec zagrożenia życia i zdrowia pracowników zatrudnionych w zakładzie, ale i mieszkańców miasta, decyzji nadano rygor natychmiastowej wykonalności. (k. 75-76)

M. T. (1)(k. 7280-7281, 7-8), która w latach 2008-2016 była Powiatowym Inspektorem Sanitarnym w K. zeznała, że (...), w związku z przekroczeniami (...) na stanowiskach pracy w Zakładzie (...) oraz skargami mieszkańców dot. uciążliwości ze strony zakładu podjęła starania w kierunku przeprowadzenia kompleksowej oceny oddziaływania zakładu na środowisko i mieszkańców, która był opracowywana pod kierunkiem prof. W.. W międzyczasie laboratorium w O. prowadziło badania próbek roślin na zlecenie (...) i wyniki tych badań ukazały się kiedy trwały jeszcze badania kompleksowej oceny oddziaływania Zakładu. Z uwagi na to, że w wielu przypadkach te wartości przekraczały dopuszczalne ilości ołowiu, do czasu zakończenia kompleksowej oceny wydała komunikat, że nie zaleca się spożywania owoców i warzyw.

Świadek zeznała, iż poza kontrolami kompleksowymi, które były zapowiedziane, przeprowadzane były kontrole doraźne, w przypadku monitów mieszkańców. Zdarzało się, że w przypadku kontroli niezapowiedzianych inspektorzy nie byli od razu wpuszczani na teren zakładu, czekali na przyjazd dyrektora S. W. (1).

M. S. (1) (k. 7336, 5315,4650v), pracownik (...) w K. zeznała, że w latach 2013 -2014 uczestniczyła w kontrolach w Zakładzie (...). Były to zarówno kontrole kompleksowe, jak i interwencyjne na wniosek (...). W wyniku pierwszej kontroli kompleksowej w 2013 r. stwierdzono nieprawidłowości dot. higieniczno - zdrowotnych warunków pracy, chodziło głównie o przekroczenie czynników szkodliwych. Pomiary wykonywała Wojewódzka (...) w G.. Po kontroli wydano decyzje o unieruchomieniu stanowisk pracy, na których stwierdzono przekroczenia, jednak decyzja ta została uchylona przez Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego. Stało się tak, bowiem zakład przedstawił wyniki pomiarów sporządzonych na jego zlecenie, które nie wykazały przekroczeń. Były to pomiary wykonane przez akredytowane laboratorium.

Świadek zeznała, iż były robione jeszcze kolejne pomiary na stanowiskach pracy, wykonywał je Instytut Pracy i były stwierdzone przekroczenia, do których usunięcia zakład był wzywany.

Natomiast badania dot. emisji z emitorów na zewnątrz wykonywał Ośrodek (...).

Były kontrole przeprowadzone na wniosek mieszkańców, którzy zgłaszali uciążliwości ze strony zakładu, chodziło głównie o otwieranie drzwi do hal produkcyjnych i świetlików, ulatnianie się przykrego zapachu. Niektóre zgłoszenia potwierdzały się. Inne zgłoszenia, np. dotyczące przechowywania odpadów, przekazywano zgodnie z właściwością do (...).

J. D. (k.7338v-7340, 5833v-5834), który pełni funkcję (...) Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w O. zeznał, że decyzja dot. wyłączenia części stanowisk pracy w zakładzie (...) została uchylona, bowiem zakład dostarczył nowe wyniki, z których wynikało, iż stan zagrożenia przestał istnieć.

Zeznał, iż z uwagi na szereg skarg mieszkańców podjęto inicjatywę wykonania kompleksowej ekspertyzy dot. zdrowia i życia mieszkańców, którą zlecono Instytutowi Medycyny Pracy w Ł.. Przed wydaniem opinii (...) w K. wydał komunikat o niespożywaniu owoców i warzyw do rozstrzygnięcia problemu.

Relacje wskazanych świadków znajdują odzwierciedlenie w dokumentach zgromadzonych w aktach sprawy.

Sąd nie kwestionował również materiałów z postępowań prowadzonych przez PIP Okręgowy Inspektorat Pracy w O. (k. 174-204,1220 i następne) oraz (...) w K. (załącznik B), jednakże w tym zakresie, tj. narażenia pracowników na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia lub ciężkiego uszczerbku na zdrowiu oraz samowolnego wykonania robót budowlanych były prowadzone odrębne postępowania.

Oceniając powyższe ustalenia w kontekście znamion z art. 182 § 1 k.k. wskazać należy, iż odpowiedzialności z tego przepisu podlega ten, kto narazi środowisko na niebezpieczeństwo. **O odpowiedzialności karnej przesądza ustalone potencjalne zagrożenie dla chronionych dóbr, związane z rodzajem i rozmiarem wprowadzonych do wody, powietrza lub ziemi zanieczyszczeń, nie jest natomiast niezbędne, by**

opisany w znamionach stan zagrożenia w istocie powstał. (vide: wyrok SA z dnia 21 września 2017 r.)

Czynność sprawcza na gruncie przepisu art. 182 § 1 k.k. polega na zanieczyszczeniu, a więc na szkodliwej emisji do wody, powietrza lub powierzchni ziemi różnych substancji (por. art. 3 pkt 49 p.o.ś.). Do jego istoty nie należy natomiast sprowadzenie realnego zagrożenia dla życia lub zdrowia człowieka, nastąpienie istotnego obniżenia jakości wody, powietrza czy też ziemi lub zniszczenia w świecie roślinnym lub zwierzęcym.

Konsekwencją przedsięwziętej przez sprawcę czynności wykonawczej winno być powstanie bądź istotny wzrost poziomu zanieczyszczeń w stopniu mogącym zagrozić ujętemu w ramach przepisu przedmiotowi ochrony.

Sąd nie ma obowiązku badania, czy zagrożenie takie istotnie zaszło, ponieważ powstanie takiego niebezpieczeństwa wykracza już poza ramy znamion przedmiotowych omawianego typu. Samo niebezpieczeństwo nie jest nigdy jako takie obecne wśród znamion, znamieniem jest wyłącznie owa zdatność do jego sprowadzenia. Abstrakcyjność niebezpieczeństwa polega w tej sytuacji na tym, że oceniamy możliwe następstwa zanieczyszczeń, niezależnie od rzeczywistych przebiegów związków przyczynowych.

Jeśli jednak takie zagrożenie wystąpi, (czyli możliwość niebezpieczeństwa przekształci się w niebezpieczeństwo lub nie) okoliczność ta będzie miała wpływ na stopień społecznej szkodliwości czynu (art. 115 § 2 k.k.), a potem na wymiar kary (art. 53 § 1 k.k.), a nie na przypisanie sprawcy przestępstwa w określonej postaci stadialnej. O dokonaniu przestępstwa z art. 182 § 1 k.k. decyduje bowiem to, czy doszło do zanieczyszczenia środowiska, w znaczeniu wprowadzenia do środowiska substancji, która może potencjalnie spowodować określone skutki, a nie to, czy zanieczyszczenie to sprowadziło konkretne zagrożenie tymi skutkami. Potencjalne oznacza tyle co, szacunkowe, możliwe, mogące się zdarzyć, hipotetyczne, przypuszczalne, prawdopodobne, jednak bez konieczności wskazania stopienia tego prawdopodobieństwa.

Przestępstwo to nie jest przestępstwem zagrożenia konkretnego (z niebezpieczeństwem w znamionach), lecz przestępstwem zagrożenia abstrakcyjno-konkretnego (potencjalnego), kiedy niebezpieczeństwo pozostaje poza znamionami.

W tym miejscu warto dla zobrazowania posłużyć się przykładem często przytaczanym przez komentatorów. Jeżeli do rzeki została wprowadzona pewna ilość substancji szkodliwej, po czym stwierdzono masowe śnięcie ryb, to prokuratora i sąd interesuje nie tyle to, co było przyczyną śnięcia ryb, bo tych przyczyn mogło być wiele, ile to, czy wprowadzenie tej właśnie substancji do tej konkretnej rzeki w takich, a nie innych warunkach atmosferycznych mogło być przyczyną śnięcia ryb. Jeżeli na tak postawione pytanie padnie odpowiedź twierdząca (z reguły nastąpi to na podstawie opinii biegłego), to można powiedzieć, że znamiona strony przedmiotowej przestępstwa z art. 182 zostały wyczerpane, choćby nawet do śnięcia ryb przyczyniły się i inne czynniki. Konstrukcja art. 182 jest taka, że pozwala na ukaranie nawet wtedy, gdy do śnięcia ryb nie doszło, ale realnie (czyli oceniając zdarzenie tak, jak to wyżej przedstawiono) mogło dojść.

Przy przyjęciu odmiennych propozycji interpretacyjnych należałoby każdorazowo ustalać występowanie powiązania przyczynowego i normatywnego między wprowadzeniem określonych substancji, a powstaniem stanu możliwości zagrożenia. Rzecz jednak w tym, że poszukiwanie takiej więzi byłoby w przeważającej liczbie wypadków niewykonalne już choćby ze względu na specyfikę rozpatrywanej materii, tj. procesów zachodzących w tak skomplikowanym układzie jak środowisko. Brak ustalenia związku przyczynowego musiałby zaś oznaczać brak karalności, co z kolei równałoby się praktycznej marginalizacji znaczenia i możliwości stosowania przepisu. Analizowane rozwiązanie nie wydaje się znajdować oparcia ani w literalnym brzmieniu przepisu, ani domniemanej woli racjonalnego prawodawcy.

Z oczywistych względów istotną wartość dla czynionych ustaleń w omawianym zakresie, przesądzających o odpowiedzialności oskarżonego mają opinie biegłych, przede wszystkim Opinia Instytutu Ochrony Środowiska – Państwowego Instytutu (...) w W. oraz Opinia Instytutu Medycyny Pracy i Zdrowia Środowiskowego w S..

Zespół biegłych pod kierunkiem J. B. z *Instytutu Ochrony Środowiska – Państwowego Instytutu (...)* w W. (dalej (...)) wyraził stanowczy pogląd, że Oddział Produkcyjny w K. spowodował wyraźne zanieczyszczenie głównych elementów środowiska w jego sąsiedztwie. W okolicy Zakładu występują liczne wysokie zawartości substancji zanieczyszczających, przede wszystkim metali – ołowiu, kadmu i arsenu. W tym miejscu należy podkreślić, że opinia i jej wnioski dotyczą wyłącznie obszaru 200 m od zakładu. (k. 5547)

Biegli we wspomnianej opinii (...) w pierwszej kolejności dokonali oceny wyników dotychczasowych badań elementów środowiska, które w okresie funkcjonowania zakładu wykonywały certyfikowane laboratoria różnych instytucji, najczęściej Ośrodek (...) w K. (sprawozdanie z badań k.6938-6952) oraz Okręgowa Stacja Chemiczno- Rolnicza w O.. (sprawozdanie z badań k. 2589-2612)

Ponadto (...) przeprowadził badania własne stanu głównych elementów środowiska - gleby, roślinności, wody powierzchniowej, osadów dennych oraz powietrza atmosferycznego w zakresie immisji zanieczyszczeń metalami.

Jak wynika z opinii aktualnie, w świetle obowiązujących przepisów ochrony środowiska, nie można określić wystąpienia istotnego obniżenia normatywnej jakości elementów środowiska w rejonie Zakładu: gleby, wód i powietrza, nie wystąpiły również istotne zniszczenia w świecie zwierzęcym związane z jego oddziaływaniem.

Biegli ustalili natomiast, że w porównaniu do wcześniejszych zawartości ołowiu (przed uruchomieniem Zakładu), a także obecnych tłowych, nastąpiło 4 – 7-krotne zwiększenie jego zawartości **w glebach**. Biegli zasygnalizowali, iż w 2007 r. , czyli przed uruchomieniem zakładu, pobrano próbki gleby z czterech punktów na terenie obecnego zakładu i uzyskane wyniki zawierały się w zakresie 13,0 - 27,1 mg/kg s.m. Badania przeprowadzone przez OSCh –R w O. w 2014 r., wykazały w bliskim sąsiedztwie zakładu zawartość ołowiu w glebie w granicach 27,5 – 100,3 mg/kg s.m., przy czym na najbliższych zamieszkiwanych działkach zbadane zawartości wynosiły 43,4 – 75 mg/kg s.m.

Badania własne gleby dokonane przez Instytut Ochrony Środowiska w W. wykonano zarówno w zakresie oznaczania zawartości metali, w tym ołowiu i kadmu, jak i anionów chlorków i siarczanów. Zawartość metali porównano z wartościami dopuszczalnymi określonymi w Rozporządzeniu MŚ z 9 września 2011 r. w sprawie standardów jakości gleby oraz standardów jakości ziemi (Dz.U. 2001r., nr 165, poz. 1359), natomiast oznaczanie anionów porównano z miejscem uznanym za tłowe.

Biegli stwierdzili podwyższone zawartości siarczanów w glebie w pobliżu zakładu w porównaniu z miejscem uznanym za tłowe. Najwyższe zawartości stwierdzono na polu na wschód od zakładu oraz zamieszkałej działce w sąsiedztwie zakładu od strony zachodniej - 6,4 mg/1; 8,79 mg/1 i 6, 56 mg/1 w porównaniu z wynikiem 0,9 mg/1 w miejscu uznanym jako tłowe. Zdaniem biegłych jest to logiczny rozkład przestrzenny uwzględniając różę wiatrów oraz stwierdzone występowanie przekroczeń emisji dwutlenku siarki w emitorze E3, co jednocześnie świadczy, zdaniem biegłych, o intensywnym oddziaływaniu zanieczyszczającym zakładu.

Wprawdzie biegli stwierdzili, iż wyniki oznaczonych metali mają wartości poniżej dopuszczalnych wg. wyżej wymienionego Rozporządzenia MŚ, jednak zauważyli, że występuje wyraźna różnica pomiędzy miejscem w sąsiedztwie zakładu oraz miejscem uznanym za tłowe, w którym oznaczona zawartość (11,4 mg/kg s.m.) jest bardzo zbliżona do innych miejsc tłowych w badaniach innych instytucji. Na działkach, które można uznać za zanieczyszczone, oznaczono zawartości w przedziale 35,3 – 42,9 mg/kg s.m., a zatem 4 - krotnie wyższe od tłowych. Badania te potwierdzają także wyniki uzyskane we wcześniejszych badaniach innych instytucji Okręgowej Stacji Chemiczno – Rolniczej w O. i Ośrodka (...) w K..

W takiej sytuacji prognozowane przekroczenie dopuszczalnych zawartości ołowiu w glebach może wystąpić w ciągu najbliższych kilku lat.

Stwierdzono także, że oprócz gleb zanieczyszczeniu uległy również wody, powietrze atmosferyczne i rośliny.

W przypadku **wód** badaniom poddano głównie **row melioracyjny**, przebiegający w sąsiedztwie zakładu, do którego doprowadzane są wyloty zakładowej sieci kanalizacyjnej. Wody rowu dopływają do rzeczki K., która dopływa do S., dopływu rzeki G., który jest dopływem Ł..

W tym miejscu wyjaśnić należy, iż termin "woda" obejmuje wszelkie kategorie wód, wyszczególnione w ustawach - Prawo wodne oraz o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej, a zatem: wody morskie, na które składają się morskie wody wewnętrzne i morze terytorialne, wody śródlądowe; wody podziemne oraz wody powierzchniowe, w tym wody płynące (wody w ciekach naturalnych, kanałach oraz źródłach, z których cieki biorą początek; wody jezior oraz innych naturalnych zbiorników wodnych, o ciągłym bądź okresowym naturalnym dopływie lub odpływie wód powierzchniowych, wreszcie znajdujące się w sztucznych zbiornikach wodnych usytuowanych na wodach płynących) i stojące (wody znajdujące się w jeziorach oraz innych zbiornikach wodnych niezwiązanych bezpośrednio, w sposób naturalny, z powierzchniowymi wodami płynącymi).

Biegli wskazali, iż dotychczasowe badania wykazały sporadyczne przekroczenia badanych substancji, tj. ołowiu i siarczanu w styczniu 2014 r. , zawiesiny ogólnej w czerwcu 2014 r.

W rowie melioracyjnym stwierdzono natomiast występowanie osadu dennego, szczególnie w pobliżu wylotów sieci kanalizacyjnej z zakładu. Przeprowadzone w styczniu 2014 r. badania wykazały bardzo wysoką zawartość ołowiu w tych osadach, rzędu 5652,5 mg/kg .

W przeprowadzonych przez Instytut badaniach własnych w próbkach badanego osadu dennego w rowie melioracyjnym oznaczono bardzo wysokie zawartości zarówno anionów, szczególnie siarczanów - 1013 mg/kg s.m., jak i badanych pierwiastków metalicznych ((...) = 950 i 3280 mg/kg s.m.).

Biegli podkreślili, że taki ładunek zanieczyszczeń w osadach dennych rowu melioracyjnego stanowi poważne zagrożenie dla środowiska wód rzecznych w regionie oraz ewentualnych terenów zalewanych w sytuacji wysokich stanów wód w ciekach po ekstremalnych opadach atmosferycznych, które w ostatnich latach częściej się zdarzają. W wypadku wystąpienia wysokich wezbrań wody w rowie i związanych z tym intensywnym przepływem wód w korycie rowu istnieje duże prawdopodobieństwo uruchomienia zanieczyszczonych osadów i zanieczyszczenia tym metalem okolicznej sieci rzecznej, co zagraża jakości wód oraz rybom, które są organizmami szybko chłonącymi zanieczyszczenia. Jak podkreślił biegły J. B. na rozprawie (k. 7405v), ilość ołowiu stwierdzona w osadach dennych jest na tyle znacząca, że gdyby dostała się do rzek mogłaby spowodować istotne zagrożenie dla życia rzecznoego, w rzece G., która następnie wpływa do Ł..

Reasumując, uruchomienie zanieczyszczeń w osadach dennych rowu mogłoby spowodować obniżenie jakości wód w sposób istotny i zagrażałoby zniszczeniami w świecie zwierzęcym (ryby) w znacznych rozmiarach.

Biegli podkreślili również, że zakumulowane osady pochodzą przede wszystkim z zakładu. Według wykonanych badań ilość ołowiu w osadach rowu wynosiła 950 mg/kg s.m., przy wylocie z kanalizacji zakładowej – 3280 mg/kg s.m.

Instytut badaniom własnym poddał również wody z rowu melioracyjnego oraz wody opadowe pobrane w 3 miejscach w sąsiedztwie punktów badania gleby. Uzyskane wyniki badania wód potwierdzają nadmierną ilość ołowiu w wodzie rowu (0,043 mg/kg s.m. - w porównaniu z dopuszczalną 0,0072 mg/kg s.m.) oraz podobne zawartości w wodach opadowych.

W ocenie Instytutu wyniki te świadczą o występowaniu znacznej ilości tego pierwiastka metalicznego w powietrzu okolic zakładu i jego transporcie oraz występowaniu w wodzie płynącej w rowie melioracyjnym.

Jak wynika z opinii badaniami objęto również **materiał roślinny** z upraw w rejonie zakładu oraz z różnych miejsc na terenie K. i G..

W 2014 r. zbadano zawartość kadmu i ołowiu w zbożu, roślinach strączkowych, warzywach i owocach, a także trawach. Badania przeprowadzały Okręgowa Stacja Chemiczno - Rolnicza w O. oraz Ośrodek (...) w K.. Uzyskane wyniki zostały przeanalizowane zgodnie z ustawą z 25 sierpnia 2016 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia oraz rozporządzeniem Komisji WE 2006 r. i 2008 r. ustalającymi najwyższe dopuszczalne poziomy niektórych zanieczyszczeń w środkach spożywczych i stwierdzono liczne przekroczenia dopuszczalnych zawartości badanych pierwiastków. Szczegółowy wykaz został przedstawione w opinii biegłych w tabeli nr 5 (k. 5078), jedynie dla przykładu należy w tym miejscu przywołać niektóre wyniki : buraki - 0,12 mg/kg (przy dopuszczalnej 0,04 mg/kg), groszek liście - 0,69 mg/kg (przy dopuszczalnej 0,25 mg/kg), zboże - 1,81 mg/kg (przy dopuszczalnej 0,65 mg/kg)

Przedstawione przekroczenia zdaniem biegłych stanowią poważne zagrożenie przede wszystkim dla zdrowia ludzi, ponieważ są to głównie rośliny konsumpcyjne. Biegli zwrócili przy tym uwagę, że są to rośliny do konsumpcji w jednym roku, a zatem ich stan zanieczyszczenia świadczy o intensywności zanieczyszczenia roślin w rejonie zlokalizowania zakładu.

W badaniach własnych Instytutu pobrano próbki owoców i liści winogrona w sąsiedztwie ogródków przy budynku wielorodzinnym (ul. (...) w K.) oraz porosty na topoli w sąsiedztwie zabudowy jednorodzinnej, a więc badaniom poddano rośliny znajdujące się na działkach sąsiadujących z zakładem. Stwierdzono, że oznaczone zawartości ołowiu w badanych roślinach są wysokie, szczególnie w porostach na topoli (1500 mg/kg s.m.), stanowiących bioindykatory - wskaźniki czystości środowiska. W ocenie Instytutu bardzo wysokie zawartości, szczególnie ołowiu, jednoznacznie wskazują na występujące zanieczyszczenie środowiska.

Liczne przekroczenia dopuszczalnych zawartości, przede wszystkim ołowiu, w roślinach występujących w sąsiedztwie Zakładu, pozwalają określić stan jako istotne obniżenie ich jakości.

Odnośnie **powietrza atmosferycznego** biegli stwierdzili, iż dostępne dane dotyczą przede wszystkim emisji zanieczyszczeń z emitorów zakładowych. Wystąpiły przynajmniej kilkukrotne wyraźne przekroczenia dopuszczalnej emisji określonej w pozwoleniu zintegrowanym. Pomiary przeprowadzone w dniu 17 czerwca 2014 r. na emitorze E2 wykazały sześciokrotne przekroczenie dopuszczalnego poziomu pyłu i trzykrotne przekroczenie dopuszczalnego poziomu ołowiu. Pomiary wykonane na emitorze E3 wykazały wysokie przekroczenie dopuszczalnego poziomu emisji dwutlenku siarki.

W ocenie biegłych świadczą one o występowaniu zanieczyszczającego oddziaływania zakładu, co pośrednio zostało udowodnione w badaniach innych elementów środowiska. Biegli podnieśli, iż praktycznie brakuje informacji o bezpośrednio badanej immisji zanieczyszczeń, w postaci zanieczyszczonych pyłów rozprzestrzeniających się w okolicy zakładu. Biegli wskazali, iż dane ze stacji monitoringu (...) w O., zlokalizowanych na skraju wsi G. oraz ul. (...) w K. są mało przydane, z uwagi na zastosowaną metodykę badań, która nie jest przystosowana do rozwiązania problemu określenia stopnia zanieczyszczającego oddziaływania takiego typu zakładu, jak i ich lokalizację, poza zasięgiem maksymalnej imisji

Instytut jako uzupełniające badania wykonał w dniach 9 i 10 grudnia 2015 r. pomiary immisji pyłu na ustalonych stanowiskach zlokalizowanych na polu sąsiadującym od północy z zakładem, uwzględniając panujący wówczas kierunek wiatru. W tych badaniach własnych Instytutu ujawniono wysokie stężenia pyłu zawieszonego całkowitego (143,3 ug/m³ w badaniach próbki (...)). Ponadto badania Instytutu wykazały bardzo wysokie zawartości ołowiu w powietrzu, tj. 14,9 ug/m³ w próbce (...) oraz arsenu w tej samej próbce - (...). Biegli podnieśli, iż arsen może występować jako produkt uboczny w hutach, głównie miedzi i ołowiu. (k.5548, 5093-5102)

Wyniki analizy laboratoryjnej w ocenie biegłych potwierdzają znaczący udział zanieczyszczeń metalicznych w pyłe opadającym w sąsiedztwie zakładu, szczególnie w serii powtórzonych badań (w drugim dniu), przy czym jak wskazano w pierwszym dniu pomiarów w zakładzie była kontrola zakładu.

Jak podkreślili biegli, co wynika ze zgromadzonego materiału dowodowego, w tym zeznań świadków, fizyczny intensywny opad pyłu został przynajmniej kilkukrotnie zgłaszany przez mieszkańców sąsiedztwa zakładu. Zaobserwowano, że intensywna emisja zanieczyszczeń z zakładu występuje w różnych krótkich okresach działalności. Wyraźny opad pyłów występował na różnych elementach sąsiadującej zabudowy, a także na roślinach, potwierdzony licznymi przekroczeniami dopuszczalnych zawartości ołowiu w zbadanych roślinach.

W ocenie biegłych taka sytuacja stanowi zagrożenie dalszym zanieczyszczeniem środowiska, a także okolicznych mieszkańców.

Według biegłego, gdyby Z. S. przestrzegał warunków pozwolenia zintegrowanego i wielkości dopuszczalnych emisji ołowiu (a także innych substancji) to proces akumulacji ołowiu w sąsiadującym środowisku byłby bardzo spowolniony. (k. 5062-5101).

Powyższe wnioski biegłych znajdują potwierdzenie w opinii **Instytutu Ekspertyz Sądowych im. S. w K.** (k. 3818- 3825, 4202-4208, 4218, 6190-6194).

Przedmiotem badań instytutu było siedem wymazówek i liści z naniesionymi na nie szarymi nalotami substancji stałej.

Badania wykazały, że w skład pierwiastkowy wymazówek wchodzi głównie ołów, średnie stężenia ołowiu mieszczą się w zakresie od 0,51 do 108 µg/g, natomiast stężenie ołowiu w badanych liściach mieszczą się w granicach 28, 2 - 57.7 µg/g

Wyniki badań wskazują w ocenie Instytutu, że ze względu na skład chemiczny wymazówek i liści, w szczególności obecność w nich związków ołowiu w znacznych ilościach, istniało potencjalne narażenie osób zamieszkałych w odległości 300 m od zakładu na działanie tych związków w dniach 02.09.2014 r., 11.09.2014 r. i 13.09.2014 r., a więc w okresie występowania zaobserwowanego przez mieszkańców opadu pyłów.

Biegli wskazali, że związki ołowiu należą do wybitnie trujących. Ołów jest wchłaniany do organizmu przede wszystkim przez przewód pokarmowy oraz układ oddechowy. Po wchłonięciu w organizmie drogą krwionośną jest transportowany do tkanek i narządów, gdzie się gromadzi. Większość ołowiu kumulowanego w organizmie znajduje się w kościach, zębach i paznokciach. Ołów wywiera negatywny wpływ na wiele narządów, głównie układu sercowo – naczyniowego, moczowego, nerwowego, immunologicznego. W zatruciach przewlekłych może dojść do uszkodzenia szpiku kostnego. Działa niekorzystnie na płód i stan zdrowia noworodka, bowiem łożysko nie stanowi bariery dla ołowiu. Najlepszym wskaźnikiem narażenia na ołów jest jego stężenie we krwi. Normy zakładają, że stężenie ołowiu u dorosłych nie powinno przekroczyć 200 µg/l, przy czym przyjmuje się, że dawka toksyczna wynosi 0,5 g ołowiu. W przypadku wchłaniania ołowiu drogą oddechową czynnikiem decydującym o stopniu toksyczności jest jego stężenia w parach lub pyłach oraz czas narażenia. Istotnym czynnikiem jest również odległość od źródła emisji.

Zakład (...) należy do typu zakładów mogących powodować emisję tego metalu do atmosfery. Odległość 300 m od źródeł emisji to krótki dystans, który może okazać się niebezpieczny dla osób stale przebywających i zamieszkałych w tym środowisku, narażonych 24 godziny na działania nieorganicznych związków ołowiu. Może przyczynić się do zatrucia chronicznego ołowiem.

Podobnie z opinii **Instytutu Medycyny Pracy i Zdrowia Środowiskowego w S.** (k. 5208-5209) wynika, że w odniesieniu do mieszkańców terenów przylegających do zakładu, sprowadzona została możliwość wystąpienia określonych niebezpiecznych dla zdrowia następstw.

Biegli wskazali wprost, iż rozumiejąc pojęcie narażenia na niebezpieczeństwo jako sprowadzenie już samej możliwości wystąpienia określonych niebezpiecznych dla zdrowia następstw, należy stwierdzić, że sytuacja taka ma miejsce w odniesieniu do mieszkańców terenów przyległych do zakładu. Wobec potwierdzonych w badaniach środowiskowych emisji ołowiu do powietrza, a w konsekwencji gromadzenia się depozytów tego metalu w glebach oraz przekroczeniach zawartości ołowiu w osadach dennych i wodzie rowu melioracyjnego, można zakładać, że istnieje prawdopodobieństwo długotrwałego narażenia środowiskowego.

Podniesiono, że zgodnie z najnowszymi międzynarodowymi rekomendacjami nie można wskazać bezpiecznego stężenia ołowiu we krwi. Wskazano, że znana jest zależność między wzrostem narażenia na ołów, a zakresem i nasileniem skutków zdrowotnych. W przypadku populacji wrażliwych, jak np. małe dzieci nawet niewielkie stężenia ołowiu mogą skutkować obniżeniem potencjału intelektualnego, zaburzeniami zachowania i trudnościami w przyswajaniu wiedzy.

W opinii uzupełniającej wskazano, że analiza dostępnych wyników badań laboratoryjnych, w tym markerów skutku biologicznego, wykonanych u mieszkańców potwierdza fakt narażenia, wskazuje jedynie, że u nielicznych badanych mieściły się one poza przyjętym zakresem normatywnym. Stwierdzono, że incydenty związane ze zwiększoną emisją ołowiu do środowiska mogły stanowić zagrożenie dla mieszkańców. Oddychanie powietrzem lub spożywanie wody, czy produktów spożywczych charakteryzujących się podwyższonym stężeniem ołowiu stanowi źródło narażenia na ołów i stanowi niebezpieczeństwo dla zdrowia, szczególnie wrażliwych grup populacji, tj. małe dzieci, kobiety ciężarne, osoby przewlekle chore.

Przekroczenie stężenia ołowiu w osadach dennych i wodzie rowu melioracyjnego jest wskaźnikiem (markerem) zanieczyszczenia środowiska i w ten sposób powinno być interpretowane, stanowi źródło narażenia dla człowieka.

Biegli uzupełniająco podali również, że uzyskane w immisji badanej przez (...) (próbka o kodzie (...)) stężenia ołowiu ($> 10\mu\text{g}/\text{m}^3$) i arsenu ($>1000\text{ ng}/\text{m}^3$) były rzeczywiście bardzo wysokie. Stężenia takie oznaczano w bliskości stacjonarnych źródeł emisji, takich jak huty ołowiu lub metali nieżelaznych. Oznacza to, że na badanym terenie istnieje wysokie ryzyko wystąpienia szkodliwych skutków zdrowotnych związanych z narażeniem człowieka głównie na ołów, co szczególnie dotyczy grup najbardziej wrażliwych, przede wszystkim dzieci i kobiet w ciąży. (k.6987)

Biegły **A. S. (1)**, pod kierunkiem, którego przedmiotowa opinia została sporządzona, będąc przesłuchiwany na rozprawie stwierdził stanowczo, że badania wykazały absolutnie wielokrotne przekroczenia poziomu ołowiu. Stężenia takie oznacza, że na badanym terenie istnieje potencjalne wysokie ryzyko wystąpienia szkodliwych skutków. Biegły podniósł, iż ryzyko to wzrasta w stosunku do mieszkańców zamieszkujących najbliżej Zakładu. (k. 7468-7470)

Z przytoczonego wyżej wniosku biegłego zawartego zarówno w pisemnej opinii oraz następnie powtórnego podczas zeznań na rozprawie wynika, że istniało potencjalne zagrożenie dla zdrowia mieszkańców.

Biegły składając zeznania wskazał jedynie, że nie jest możliwe wiarygodne oszacowanie ryzyka zdrowotnego. Podkreślił wyraźnie „nasz wniosek mówi, że istnieje możliwość, pewne prawdopodobieństwo zatrucia, zmian u osób zamieszkujących w pobliżu zakładu, ale czy to jest 10-15-50 % ryzyka zachorowania na choroby związane z zatruciem ołowiem - tego nie mogę stwierdzić i nikt tego nie powie, jeśli oprócz badań środowiskowych nie przeprowadzi się ponadto monitoringu biologicznego.” Biegły wskazał, że część z dolegliwości zgłaszanych, sygnalizowanych przez mieszkańców, to objawy mogące być związane z zatruciem ołowiem, np. bóle głowy czy anemia.

Stanowi to jedynie powtórzenie tezy wyjściowej zawartej w opinii pisemnej Instytutu, z której wynika, iż nie można wykazać, że wśród mieszkańców K. zaistniały okoliczności bezpośredniego zagrożenia życia. Nie stwierdzono bowiem w żadnym przypadku potwierdzenia w badaniach wystąpienia skutków zdrowotnych przewlekłego zatrucia. Dla wiarygodnego oszacowania ryzyka zdrowotnego konieczne byłoby wdrożenie procedury oceny ryzyka zgodnie z przyjętymi schematami, nie jest to jednak przedmiotem opinii ani przedmiotem niniejszego postępowania, bowiem nie jest to istotne z punktu widzenia odpowiedzialności z art. 182 kk.

Biegły podkreślił również, iż zakład tego typu powinien bezwzględnie być szczelny, pyły powinny wydostawać się przez wentylatory z filtrami, nie mogą występować otwarte śluzy, bo zwiększa to znacząco przenoszenie zanieczyszczeń drogą powietrzną.

Tożsame wnioski de facto, w ocenie Sądu, wypływają z **raportu sporządzonego przez Zakład (...) Instytutu Medycyny Pracy im. Prof. J. N. w Ł.** pod kierownictwem prof. W. W. (3) w ramach projektu „Ocena oddziaływania Zakładu (...) S.A. Oddział w K. na środowisko i zdrowie (...)”.

W raporcie zaznaczono, że istnienie zakładu recyklingu na ternie K. powinno skutkować wypracowaniem przez władze miasta/województwie oraz instytucje odpowiedzialne za ochronę środowiska i zdrowia mieszkańców działań i programów obejmujących opieką i kontrolą populację mieszkańców K., zwłaszcza dzieci oraz opracowanie i wprowadzenie w życie programu edukacyjnego wyjaśniającego potencjalne źródła narażenia jak i sposoby prewencji przeciwko narażeniom środowiskowym.

Z raportu wynika, że w zakresie spełnienia przez instalację produkcyjną wymagań środowiskowych, technologia ta nie spełnia wymagań poziomu emisji pyłu z emitora E 2, bowiem emisja przekracza wartość oczekiwaną od instalacji (...) (najlepszych dostępnych technik) i nie spełnia wymagań poziomu emisji dwutlenku siarki z emitora E 3.

Wskazano, że przeprowadzone trzy serie pomiarów emisji substancji do powietrza dwukrotnie wykazały przekroczenie dopuszczalnego poziomu emisji pyłu (sześciokrotne) i jednokrotnie przekroczenie dopuszczalnego poziomu emisji ołowiu (trzykrotne) z emitora E2. Pomiary wykazały także występowanie wysokiego przekroczenia dopuszczalnego poziomu emisji dwutlenku siarki z emitora E3. Emisja godzinowa wyniosła 16,1646 kg/h wobec wielkości dopuszczalnej 0,282 kg/h. Podkreślono, że wyniki takie mogą wskazywać, że ponadnormatywna emisja pyłów oraz dwutlenku siarki nie ma charakteru incydentalnego .

W dniu 12 września 2014 r. w badaniach dokonanych przez Ośrodek (...) w K. na zlecenie Instytutu Medycyny Pracy im. Prof. J. N. w Ł., w emitorze E2 stwierdzono przekroczenie dopuszczalnej emisji pyłu odprowadzającym oczyszczone powietrze z odciągów ze stanowiska załadunku surowców do pieca obrotowego, przelewania ołowiu z pieca do kadzi odlewniczych, z okapów 4 pieców rafinacyjnych Emisja wyniosła 0,4449 kg/h, wobec wartości dopuszczalnej 0,2249 kg/h. (k. 3635)

Podkreślono też, że w próbkach osadu dennego pobranego z rowu melioracyjnego wyraźnie zaznacza się wysoka, przekraczająca dopuszczalne wartości, zawartość ołowiu. Wskazano, że wysokie stężenia ołowiu są charakterystyczne na odcinkach wylotów kanalizacji deszczowej z terenu zakładu. Wskazuje to, że ich źródłem są zawiesiny zwarte w wodach deszczowych i roztopowych odprowadzanych z terenu zakładu.

Z raportu wynika, iż w próbkach gleby badanych przez Okręgową Stację Chemiczno – Rolniczą w O. nie stwierdzono przekroczenia dopuszczalnej zawartości ołowiu ani kadmu. (wyniki od 34,8 do 52,8 (...) /kg sm) W dwóch próbkach glebowych badanych przez Ośrodek (...) w K. stwierdzono przekroczenie dopuszczalnej zawartości ołowiu.

Z raportu wynika jednak, że w przypadku rozpatrywania gleb rejonu badań, można szacunkowo wskazać, iż zawartość ołowiu powyżej 30 mg/kg s.m. w próbce gleby stanowi o możliwym zanieczyszczeniu zewnętrznym.

W raporcie wskazano także, że emisja pyłów ołowiu z emitatorów zakładowych może wpływać na jakość gleby w otoczeniu zakładu.

Z raportu wynika również, że przeprowadzone na zlecenie (...) w O. badania zawartości kadmu i ołowiu w roślinach (warzywach i owocach) wykazały liczne przekroczenia, zwłaszcza ołowiu. Wyniki przedstawia tabela nr 27 raportu (k. 3665-3666)

W ramach wspomnianego projektu Instytut dokonał również badań grupy mieszkańców na zawartość ołowiu we krwi. U badanych osób dorosłych nie stwierdzono przekroczeń stężeń ołowiu we krwi, tj. powyżej 100µg/l, u czworga dzieci stwierdzono przekroczenie stężeń ołowiu we krwi powyżej 50 µg/l.

Przytoczyć należy również w tym miejscu raporty z badań dzieci miasta K. w zakresie środowiskowego narażenia na ołów w 2014 r. wykonane przez Prezesa Fundacji Na Rzecz (...) (raport k. 2620-2621 i raport II k.2617- (...))

Przeprowadzona dogłębna analiza potwierdziła zaistnienie w obrębie do 700 m od Z. K. wyraźnego sygnału wzrostu stężeń ołowiu u dzieci. W tym rejonie skupione są wszystkie przypadki dzieci z ołowiem podwyższonym (24,2 % badanych – 16 przypadków). Idąc bliżej zakładu w odległości 500 m od Z. skupione jest 11 tych przypadków, czyli praktycznie 2/4 wyników podwyższonych. W tym zakresie wniosek, co jest tego przyczyną jest oczywisty. Przyczyna podwyższonego narażenia dzieci jest emisja ołowiu przez Z. K., bowiem innego podobnego źródła ołowiu po prostu nie ma. (raport II k. 2617- (...))

Jak wynika już z pierwszego raportu wyniki badań przeprowadzone w dniu 20 lutego 2014 r., choć można ocenić jako względnie korzystne, potwierdzały wzrost stężeń ołowiu u dzieci, zwłaszcza zamieszkałych w odległości 500 m od zakładu, który stał się obszarem podwyższonego narażenia dzieci na ołów. Dla porównania wskazano, iż Fundacja uzyskuje podobne, a często lepsze wyniki na wielu obszarach zurbanizowanych i przemysłowych aglomeracji górnośląskiej. (raport k.2620-2621)

Z powyższego wynika jednoznacznie, iż wprawdzie na dzień dzisiejszy stwierdzone przekroczenia nie stanowią bezpośredniego niebezpieczeństwa, lecz z uwagi na wysoce toksyczny wpływ ołowiu na organizm, istnieje potencjalne ryzyko zagrożenia dla zdrowia mieszkańców. Zarówno z opinii biegłych, jak i przedstawionych raportów wynika jednobrzmiący wniosek, iż negatywne na dzień dzisiejszy badania większości pobranych próbek gleby, wody czy korzystne wyniki badań krwi większości mieszkańców (nie przekraczające górnych dopuszczalnych stężeń ołowiu), nie wykluczają możliwości ustalenia wspomnianego potencjalnego zagrożenia, bowiem negatywne oddziaływanie może pojawić się w przyszłości.

Wskazać tu trzeba, że ustawodawca nie precyzuje bliżej możliwości zagrożenia życia lub zdrowia człowieka, **a zatem chodzi o każde zagrożenie, niekoniecznie zagrożenie ciężkim uszczerbkiem na zdrowiu, nie jest też wymagane, aby zachowanie sprawcy było niebezpieczne dla wielu osób, wystarczy, że jest ono zdadne zagrazić życiu lub zdrowiu choćby jedynej osoby.**

Wyniki badań roślin konsumpcyjnych sporządzone m.in. na zlecenie (...) przez Okręgową Stację Chemiczno – Rolniczą w O., które wykazały liczne przekroczenia bez wątpienia wskazują, na możliwość zagrożenia zdrowia mieszkańców.

Sąd w pełni podzielił powyższe opinie, w tym kwestionowaną przez obronę opinię (...). Wskazać w tym miejscu należy, iż opinia została sporządzona na potrzeby postępowania karnego, a nie administracyjnego. Podlega zatem ocenie z punktu widzenia zgodności z wymogami zwartymi w kpk. Sąd nie znalazł podstaw do jej podważenia. Opinia jest pełna, jasna i nie zawiera sprzeczności. Zwarte w niej wnioski zostały szczegółowo i logicznie uzasadnione. Fakt, iż opinia, a zwłaszcza zwarte w niej wnioski nie spełniają oczekiwań jednej ze stron, nie daje podstaw do podważania jej wiarygodności, rzetelności i fachowości. Biegli sporządzający wskazaną opinię posiadają odpowiednią wiedzę i kwalifikacje. Biegły J. B. w opiniach uzupełniających oraz na rozprawie odpowiedział na wszystkie zarzuty skierowane przez obrońcę oskarżonego. Biegli w opinii wskazali metody badań jakimi się posługiwali, wyjaśnili w jakim zakresie były to metody akredytowane, a także wskazali jaki wpływ na wyniki badań i wnioski ma zastosowanie metody własnej instytutu. Biegły J. B. podniósł, iż laboratorium Instytutu jest jednostką akredytowaną. Większość wyników jest akredytowana (co wynik z opinii poprzez zastosowanie oznaczeń A/NA). Akredytacja dotyczy danego pierwiastka. W przypadku Instytutu wyniki nieakredytowane dotyczą wyłącznie arsenu i żelaza. Badania nieakredytowane to tylko badania dodatkowe, co również zostało jasno podkreślone w opinii. Biegły wskazał również szczegółowo na podstawie, jakich kryteriów dokonywali doboru punktów tyłowych. (k. 6608) Badania biegłych zostały poprzedzone analizą

warunków terenowych, wykonaniem wizji terenu oraz dogłębną analizą środowiska. Biegli uwzględnili położenie administracyjne i geograficzne zakładu, ukształtowanie terenu, rodzaje gleb, warunki geomorfologiczne i geologiczne, różę wiatrów i szereg innych czynników, mających wpływ na dokonaną przez nich ocenę stanu środowiska. Powyższe okoliczności, w ocenie Sądu, pozwalają wskazać opinię przyjąć za w pełni wiarygodną i wystarczającą podstawę ustaleń faktycznych w sprawie w zakresie, jakiego dotyczą jej wnioski. Natomiast zarzuty obrońcy ograniczają się do polemiki z tymi argumentami.

Biegli nie kwestionowali wyników z poborników ustawionych przez (...), ale wskazali, że nie mają one znaczenia dla wniosków opinii i wyjaśnili z jakiego powodu. W tym miejscu należy podkreślić, że opinie i ich wnioski dotyczą tylko i wyłącznie obszaru 150-200 m od zakładu, nie zaś całych K..

Wskazali również, iż wpływ na zanieczyszczanie środowiska w okolicy zakładu przez inne zakłady, domy czy pojazdy jest marginalny i stanowisko to poparli szeregiem przekonywujących argumentów.(k.5546-5547)

Biegły A. S. (1) stwierdził stanowczo, że źródłem tak ogromnego skarżenia, które zanotował Instytut Ochrony Środowiska, mógł być tylko i wyłącznie zakład, gdzie dokonuje się przetwórstwa akumulatorów. Tak wielki wzrost stężenia nie może pochodzić z niskich emisji, a więc palenisk. Ogólne zanieczyszczenie środowiska może wpływać na stężenie ołowiu, ale w niniejszym przypadku nie ma możliwości, żeby źródło było inne niż ten Zakład.

W ocenie Sądu zasadnicze i istotne, z punktu widzenia przedmiotu niniejszego postępowania, tj. odpowiedzialności z art. 182 kk wnioski wszystkich przedstawionych opinii są jednoznaczne i zbieżne.

Subiektywne przekonanie oskarżonego i jego obrońcy o wadliwości sporządzonej opinii, ich dowolne twierdzenie, że zawarte w niej wnioski są błędne, w żadnym razie nie może decydować o obowiązku dopuszczenia przez Sąd kolejnej opinii. Wystarczy, że opinia jest przekonująca i zupełna dla Sądu, który swoje stanowisko w tym względzie uzasadni. Potwierdza to Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 7 stycznia 2008r. (II KK 250/07, LEX)

W świetle powyższego zeznania świadka R. K. (k.7433-7435), podobnie jak jego pisemne uwagi do opinii (...) w W. (k. 7157-7164) w tym zakresie, w żaden sposób nie podważają wniosków w niej zawartych i nie wpływają na jej ocenę.

Zeznania świadka R. K. i jego pisemne uwagi to czysto teoretyczne wywody, nie poparte żadnymi argumentami ani faktami, opracowane w kompletnym oderwaniu od całokształtu zgromadzonego materiału dowodowego, które nie uwzględniają istotnych okoliczności faktycznych w sprawie. Świadek zeznał wprost, że nie analizował oddziaływania zakładu na środowisko, tylko odnosił się do opinii Instytutu. Jego uwagi skupiają się wokół oceny stanu gleby i faktu doboru przez biegłych punktów tłowych, a to jedynie jeden z elementów środowiska, który podlegał analizie w opinii Instytutu. Wskazać przy tym należy, iż z opinii (...) i zeznań biegły J. B. wynika jednoznacznie, iż wyniki badań gleby nie przekraczają norm, przyjmowanych standardów dla tego typu terenu. (k.7405, 5091). Świadek R. K. wywodzi, iż stwierdzenie o zanieczyszczeniu K. wymaga badania gleby, co pozostaje w całkowitym oderwaniu od kwestii będącej przedmiotem niniejszego postępowania. Świadek podniósł jednocześnie, że badań gleby przedmiotowego terenu nie dokonywał, nie wykonywał również nigdy opinii sądowych w takim zakresie, zaś o wydanie opinii w niniejszej sprawie zwrócił się do niego T. S. (1). Opinia sporządzona na zlecenie jednej strony i przez nią opłacona, w ocenie Sądu, ma niewielki walor dowodowy.

Bezspornie w niniejszej sprawie z uwagi na przedmiot postępowania najistotniejsze znacznie dla ustaleń i rozważań Sądu mają dowody w postaci dokumentów, przede wszystkim sprawozdania z kontroli i przeprowadzonych badań poszczególnych elementów środowiska oraz opinie biegłych z zakresu szeroko rozumianej ochrony środowiska. **Zeznania świadków** w takim stanie rzeczy nabierają z oczywistych względów drugorzędnego czy wręcz marginalnego znaczenia, choć Sąd miał je również na uwadze.

Zeznania oskarżycieli posiłkowych **Z. S. (1)** (k. 5045, 6464v-6465, 7218-7220) i **Z. L.** (k.1804-1808, 7220-7221) w przeważającej części wsparte były protokołami z kontroli, wynikami badań, decyzjami organów administracyjnych i znajdują w nich potwierdzenie.

Z. S. (1) podkreślił, że w związku ze skargami mieszkańców na zlecenie (...)u i Sanepid-u prowadzono liczne badania gleby i roślin w okolicach Zakładu (...), które wykazywały przekroczenia dopuszczalnego stężenia ołowiu. Następnie kompleksowe badania przeprowadzone zostały przez Instytut w Ł., pod kierunkiem prof. W.. Świadek podkreślił jednak, iż były one robione po kilkumiesięcznym postoju Zakładu. Z. S. (1) podniósł, że z biegiem czasu mieszkańcy najbliższych okolic zakładu zauważyli opadające białe pyłki. Zostały one zabezpieczone przez techników policyjnych i wysłane do badań. Z badań Instytutu (...) wyszło, że to głównie ołów i że grozi to zatruciem mieszkańców i środowiska. Świadek odniósł się również z swoich zeznaniach do opinii Instytutu Ochrony Środowiska w W., przywołując jej wnioski na poparcie swoich twierdzeń dotyczących negatywnego oddziaływania zakładu na środowisko i zdrowie mieszkańców.

Wskazał również na pojawienie się problemów zdrowotnych, głównie małych dzieci. Zeznał, że mieszkańcy robili badania krwi, najpierw prywatnie, potem badania takie zleciły władze miasta. Przywołał przykład dzieci E. K., u których stężenie ołowiu przekroczyło dopuszczalne normy 100 jednostek. Pokreślił, że badania wykonane na zlecenie Burmistrza były robione po 4 miesięcznym przestoju zakładu. Wskazał, na zależność z tego wynikającą, wyniki były wyższe gdy zakład pracował, natomiast po przestoju odnotowywano gwałtowny spadek stężenia ołowiu we krwi mieszkańców.

Wymieniony podniósł również, iż obecnie od 3 lat produkcja w zakładzie jest zdecydowanie niższa, niż w początkowym okresie funkcjonowania zakładu, co potwierdzili również oskarżony S. W. (3) i świadek T. S. (1).

W ocenie Z. S. (1) przekłada się bezpośrednio na obecne wyniki badań, które nie są miarodajne.

Z. L. zeznała, że mieszka 60m od Zakładu (...), jej ogródek działkowy graniczy bezpośrednio z działką, na której posadowiony jest Zakład. Podniosła, że dolegliwości związane z funkcjonowaniem zakładu odczuwa od 2012 r.. Na początku był odczuwalny jedynie silny odór i hałas, które uniemożliwiały wychodzenie z domu, przebywanie na posesji. Świadek wskazała, że wykonywała prywatne badania gleby na swojej posesji. W badaniach w marcu 2014 r., co potwierdzają również badania (...) zawartość ołowiu wynosiła 40 mg/kg, natomiast już we wrześniu tego samego roku było 63 mg/kg. Natomiast badania gleby, które robiła w okresie przestoju zakładu wykazały zdecydowanie niższe stężenie - 22 mg/kg. (wyniki badań gleby przedłożone przez Z. L. k. 6674-6717).

Świadek podniosła również, że u jej starszego syna, w grudniu 2013 r. stwierdzono anemię. (k. 1805)

Zeznania świadka **H. R.** (k. 7358v-7360, 7426-7427v) w przeważającej części odwoływały się do ustaleń z kontroli organów administracyjnych.

T. W., sołtys G. (k. 7308v-7309, 2771-2772) zeznał, że w lutym 2013 r. otrzymał materiały (nagrania) obrazujące nieprawidłowe składowanie odpadów powstałych na skutek funkcjonowania zakładu (...) w K.. Zeznał również, iż po około 4 miesiącach od uruchomienia zakładu zaczęły pojawiać się ciemne dymy z kominów, mogące wg. jego wiedzy świadczyć o nieszczelności filtrów lub nieszczelności pieca rafinacyjnego. Zimą i wiosną wiatry wiejące w stronę G. niosły ze sobą dymy i opary, odczuwalny był lepki słodkawy – kwaśny posmak w ustach. Jego żona zaczęła skarżyć się na częstsze bóle głowy.

Wymieniony podał, iż dozoruje obiekt znajdujący się 400 m od zakładu, miał więc możliwość obserwowania tego, co działo się na terenie zakładu. Osobiście widział uchylone okna wentylacyjne oraz pootwierane główne drzwi prowadzące do hali produkcyjnej.

Zeznał, iż Z. L. dostarczyła mu zdjęcia z widniejącymi prowizorycznymi odpływami, którymi od strony zakładu wypływają nieczystości, które rowem melioracyjnym przedostają się do strumyka, a następnie do rzeki G.. Wyniki badań laboratoryjnych z dnia 17.01.2014 r. przeprowadzonych przez (...) w K. potwierdzają obecność w nich ołowiu i siarczanów. Świadek dołączył kopię wspomnianych wyników badań i zdjęć. (k. 2775,2776, 2777)

Świadek zeznał ponadto, iż w początkowym okresie funkcjonowania zakładu przedstawiciele organów kontrolnych, w przypadku kontroli niezapowiedzianych, miały problem z dostaniem się na teren zakładu.

Na rozprawie zeznał, iż obecnie mieszkańcy nie skarżą się na funkcjonowanie Zakładu. W ocenie świadka, taki stan rzeczy ma miejsce od 2016 r.

Przesłuchani w sprawie **pokrzywdzeni**: E. K. (k. 610-611, 7221-7223), J. S. (1) (k. 930-931, 7223), M. R. (1) (k. 873-875, 7223v-7224v), M. P. (1) (k. 1279-1281, 7227-7228), K. S. (k. 939-942, 7228-7229), Z. S. (2) (k. 945-948, 7229v-7230), M. L. (k. 1818-1820, 7232-7233), M. S. (2) (k. 1874-1875, 7233), A. W. (k. 3185-3186, 7233v-7234), L. T. (k. 4568-4569, 7270v), B. L. (k. 7271), Ł. S. (1) (k. 7271), A. B. (1) (k. 645-646, 7271v-7272v), W. W. (4) (k. 6478v-6479, 7273), Z. J. (k. 6487-6488, 7273), M. S. (3) (k. 7273v-7274), M. T. (2) (k. 4522-4523, 7278), M. P. (2) (k. 7340v, 6809v-6810), Ł. P. (k. 6633-6634, 7349) oraz **świadkowie**: D. G. (k. 7279, 6741v – 6742), A. B. (2) (k. 7283v-7284, 634v-635), A. P. (k. 7286-7287, 660v-661), J. S. (2) (k. 7300), M. R. (2) (k. 7318), również wskazywali w swoich zeznaniach, iż z chwilą pojawienia się zakładu odczuwali liczne uciążliwości, związane z jego funkcjonowaniem.

Przesłuchani świadkowie opowiadali o dolegliwościach zdrowotnych, których pojawienie się wiązało z działalnością zakładu, w szczególności były to zawroty głowy, nudności, bóle brzucha, bóle głowy, bóle kości, bóle stawów, swędzenie i pieczenie skóry, ogólne osłabienie. Przeprowadzane badania krwi u dzieci wykazywały podwyższony poziom ołowiu. Według świadków źródłem takiego stanu rzeczy było przebywanie na powietrzu, spożywanie owoców i warzyw z przydomowych ogródków.

Szczegółowe przytaczanie wszystkich zeznań jest bezprzedmiotowe, z uwagi na ich obszerność i zbieżność. Stąd Sąd postanowił przytoczyć tylko najistotniejsze z nich.

E. K., mieszkanka K., oddalonych 120 m od zakładu, zeznała, że w grudniu 2013 r. zrobiła badania krwi dzieci na zawartość ołowiu. U syna O. T. (1) wyszło 143 µg/l, u O. T. (2) 67 µg/l. Dzieci zostały skierowane do szpitala. Lekarze zlecili unikanie ekspozycji na ołów. Wskazała, że jest zależność pomiędzy czasem, jaki dzieci spędzają na powietrzu, a wzrostem stężenia ołowiu we krwi. Jeśli dzieci mniej czasu spędzają na podwórku wyniki automatycznie maleją. Świadek zeznała, że wcześniej dzieci odczuwały bóle nóg, brzucha, ale wówczas jeszcze w żaden sposób nie łączyła tego z działaniem zakładu. Świadek na poparcie swoich twierdzeń przedłożyła dokumentację lekarską (k. 614-629)

Świadek na rozprawie przedłożyła zdjęcia samochodu z szarym nalotem, który następnie był przedmiotem badania przez Instytut (...). (k. 7212)

J. S. (1) zeznała, iż wyniki badań na zawartość ołowiu we krwi dla córki robił co roku od 2012 r., wynik był wzrostowy. Dziecko odczuwało silne bóle brzucha o niewiadomym podłożu. Lekarze nie wiedzieli, co jej jest, twierdzili, że takie objawy występują przy zatruciach. Jej twierdzenia znajdują potwierdzenie w dołączonych wynikach z badań laboratoryjnych córki M. S. (4) (k. 932-934)

M. R. (1) do października 2012 r. był mieszkańcem K., przy ul. (...). Świadek zeznał, że przez pierwsze trzy lata funkcjonowania zakładu, wrota i bramy zakładu były notorycznie pootwierane. Kominy i dachy zakładu były pokryte żółtym i rdzawym nalotem. Warzywa z ogródków miały metaliczny posmak. Od 2011 r. odczuwał dolegliwości zdrowotne, nastąpiło pogorszenie jego stanu zdrowia. Miał podwyższony wskaźnik wątrobowy ALT, co mogło wskazywać na zatrucie toksynami. (k. 881, 7215, 7216) Świadek zeznał, iż odkąd wyprowadził się z K. (obecnie mieszka w K.) jego wyniki krwi są coraz lepsze (maleje stężenie ołowiu we krwi i poprawiają się wyniki ALT). Na poparcie swoich twierdzeń świadek przedłożył sprawozdania z badań laboratoryjnych z dnia 24.10.2011r. (wynik <22 ug/l), z dnia 23.08.2012 r. (wynik 43 ug/l), z dnia 22.01.2014 r. (wynik 26,5 µg/l) i z dnia 10.02.2014 r. (wynik 19,7 ug/l i 15 ug/l). (k. 878, 879, 880, 882, 883)

M. P. (1), która mieszka przy ul. (...) w K. zeznała, iż przede wszystkim uciążliwy był odór, który wydobywał się z Zakładu. To skłoniło ją do zrobienia wyników badań na zawartość ołowiu we krwi u córki. Wyniki powtarzała co jakiś

czas. Wyniki wykazywały podwyższone stężenie ołowiu. Do zeznań dołączyła sprawozdania z badań laboratoryjnych córki W. P. (k. 1286 – 1287)

A. B. (1) zeznała, że mieszkała 200 m od zakładu. Kontrolowała u dzieci zawartości ołowiu we krwi, bowiem wyniki pierwszego badania, które zrobiła u syna w 2013 r. były niepokojące, około 60 µg/l. Obecnie nie mieszka w K., wyprowadziła się z rodziną za granicę. Aktualne wyniki syna są lepsze, około 20 jednostek. Jej relacje znajdują potwierdzenie w sprawozdaniach z badań. (k. 649, 654)

A. B. (2) zeznała, iż u jej dzieci wyszły podwyższone stężenia ołowiu we krwi. U 2 letniej córki M. było 41 µg/l. (wyniki badań k. 638-643) W związku z tym dziecko trafiło do szpitala na konsultacje. Świadek wskazała, że podczas przestoju zakładu, wyniki poprawiały się. Podobnie zeznała **A. P.**, której dzieci również miały podwyższone stężenie ołowiu we krwi. Świadek do zeznań dołączyła kartę leczenia szpitalnego (k. 664-664) oraz wyniki badań (k. 672).

Zeznania wskazanych świadków są rzeczowe, logiczne i zbieżne, znajdują również w dużej części potwierdzenie w zgromadzonym materiale dowodowym. Sąd nie znalazł podstaw do ich zakwestionowania i okoliczności przez nich wskazane, w zakresie w jakim znajdują potwierdzenie w protokołach z kontroli, wynikach badań, decyzjach organów administracyjnych znalazły swoje odzwierciedlenie w ustalonym stanie faktycznym.

Zeznania **funkcjonariuszy policji** z komisariatu w K. S. L. (k. 7337v, 6792v-6794), D. B. (k. 7338, 6798v-6800), T. K. (k. 7340, 6804), R. N. (k. 7346v, 6836) dotyczyły czynności wykonywanych w ramach obowiązków służbowych. Wymienieni również zeznawali o swoich spostrzeżeniach jako mieszkańcy .

Większość z przesłuchanych świadków (mieszkańców K.) przedstawiała przed Sądem jedynie swoje subiektywne odczucia i obawy związane z funkcjonowaniem zakładu. Ich relacje choć również ważne, nie mogą stać się podstawą wiarygodnych ustaleń faktycznych.

W tych kategoriach Sąd ocenił zeznania świadków: B. M. (2) (k. 7278-7279), M. T. (3) (k. 7270v), D. S. (k. 3464-3467, 7234), S. R. (k. 1256-1257,7230), K. F. (k. 1265-1267, 7230v), Ł. S. (2) (k. 7299, 906-907), M. I. (1) (k. 7300v-7301, 1271v-1272), J. M. (1) (k. 7307v-7308, 1867-1868), J. J. ((...), 2778v- (...)) , I. F. (k. 7312v, 2785v-2786), K. M. (k. 7313v, 3089v-3090), J. P. (k. 7314, 3131v-3132), M. Ł. (7318v - (...)), J. M. (2) (k. 7319, 3701-3702), T. H. (k. 7321), E. G. (k. 7321v, 4281v-4282), C. J. (k. 7325, 6746-6747), E. S. (k. 7348), A. J. (1) (k. 7348v, 6493), M. B. (1) (k. 7352v).

Część z mieszkańców nie odczuwała żadnych negatywnych konsekwencji związanych z działalnością zakładu albo nie wiązała ich z jego pojawieniem się. Zeznawali tak m.in. T. S. (2) (k. 7270), K. D. (k. 7273), A. F. (k. 7314, 3513v-3514), M. R. (3) (k. 7314v, 3523v-3524), A. S. (2) (k. 7314v, 3527-3528).

Zeznania mieszkańców, w których wskazywali, iż źródłem poczucia zagrożenia był sposób funkcjonowania zakładu, w szczególności okresowo otwierane bramy do hal produkcyjnych, otwarte świetliki, co dawało podejrzenie zwiększonej emisji ołowiu do środowiska, znalazły również potwierdzenie w relacjach pracowników zakładu.

Generalnie zeznania pracowników zakładu do niniejszego postępowania nie wniosły nic doniosłego, wskazać bowiem należy, iż materiały dotyczące narażania pracowników na niebezpieczeństwo zostały wyłączone do odrębnego postępowania.

Przesłuchani w sprawie **pracownicy zakładu** w swoich zeznaniach mówili jednak o licznych nieprawidłowościach, jakie miały miejsce w zakładzie, które przekładały się również bezpośrednio na oddziaływanie zakładu na środowisko i zdrowie mieszkańców.

Świadczyli M. P. (3) (k. 7283, 400v-401), Z. Pasięka (k. 7282v, 378v-379v), M. K. ((...)- (...), 7304v), D. K. (k. 7287v, 804-805) , R. G. (k. 7288, 817-818), H. K. (k. 7289, 830-834), M. B. (2) (k. 7305, 1846-1847) M. A. (k. 7306, 1850-1851), G. D. (k.7349v, 387-389), Ł. M. ((...)-7320, 3977v- (...)) zeznali, że podczas ich pracy w zakładzie (...) w

K. dochodziło często do wybuchów w kotle rafinacyjnym nr 4. Wówczas powstawało zadymienie. Gdy dochodziło do wybuchów, zakład był wietrzony, tzn. otwierano drzwi hali oraz świetliki w oknach.

A. K. (2) (k. 7313, 2795v-2796) były pracownik zakładu zeznał, iż sytuacja zmieniła się diametralnie po przestoju i remoncie zakładu w 2014 r. Wcześniej wszystko wychodziło na zewnątrz, deszczówka spływała do rowu. Potem to się zmieniło.

T. Z. (k.7324, 4453-4455) potwierdził również, iż w przypadku zapowiadanych kontroli zakład był do nich specjalnie przygotowywany, było wszystko myte, produkcja był mniejsza.

Niemal wszyscy pracownicy zgodnie zeznali, że polecenia, w tym co do wietrzenia hal, otwierania świetlików wydawał bezpośrednio oskarżony S. W. (1), ewentualnie były one przekazywane przez innych pracowników, ale decyzje podejmował wyłącznie oskarżony. Wymieniony wiedział o wszystkim, co działo się na terenie zakładu, również o nieprawidłowościach, wybuchach itp.

Zeznania pozostałych świadków z grupy pracowników zakładu nie wniosły do sprawy nic istotnego. Wśród nich są świadkowie, którzy nadal pracują w zakładzie bądź z nim współpracują w ramach prowadzonej działalności i nie chcą negatywnie wypowiadać się na jego temat, jak P. S. (1) (k. 7287, 799-800v), T. G. (k. 7298, 891-893), A. J. (2) (k. 7298v, 902v-903), A. H. (1) (k. 7306-7307, 1858-1862), A. S. (3) (k.7320v, 409v-410), osoby, które wycofywały się z wcześniejszych zeznań złożonych podczas postępowania przygotowawczego, zasłaniały się niepamięcią bądź w ogóle nie interesowały się funkcjonowaniem zakładu, jak R. S. (k. 7353, 4446), J. Ł. (k. 7288, 808-809), M. I. (2) (k. 7289v, 839-841), P. S. (2) (k. 7290, 848-851), T. J. (k. 7301, 1378v-1379v), S. B. (k. 7301-7302, 1600v-1601), Z. K. (k. 7302v, 1829v-1830), M. B. (3) (k. 7308, 2459v-2460), R. P. (k. 7308v, 2566-2567), G. M. (k. 7320, 3989v- 3990), M. S. (5) (k. 7353, 4219-4220), a także tacy, którzy pracowali bardzo krótko i nie zauważyli żadnych nieprawidłowości, jak R. W. (k. 7320-7321, 4072v-4073), P. S. (3) (k. 7321,4230v-4231), A. H. (2) (k. 7324v- 7325, 4466-4467).

Zeznania **świadków będących pracownikami instytucji, które przeprowadzały kontrole**: M. T. (1) (k. 7280-7281, 7-8), O. P. (k. 7325v-7326, 4605-4606), A. K. (1) (k. 7326-7327), M. C. (k. 7327v-7328, 4613-4615), M. S. (1) (k. 7336-7337, 4650v), J. D. (k. 7338-7340, 5833v-5834), S. K. (k. 73517352), B. M. (1) (k. 7356-7358) jak wskazano już we wcześniejszej części uzasadnienia nie wniosły nic ponadto, co wynika ze sprawozdań z kontroli i znalazły w nich w pełni potwierdzenie.

Zeznania **K. J.** nie wniosły nic do sprawy. Wymieniony jest obecnie dyrektorem ds. produkcji i utrzymania ruchu w Z. S., jednak zajmuje się wyłącznie działalnością Zakładu w P. i na temat działalności Zakładu w K., który jest jednostką autonomiczną, nie ma żadnej wiedzy (k. 7346, 5863v-586). Zeznania świadka **T. S. (1)** – pracownika Zakładu (...), wpisują się bez wątpienia w linię obrony zaprezentowaną przez oskarżonego. Wymieniony nie przeczył, że pozwolenie zintegrowane zostało przez Zakład naruszone, jednak podnosi, że miało to charakter incydentalny i nie miało wpływu na zanieczyszczanie środowiska w okolicach Zakładu. Sąd nie podziela zeznań świadka w zakresie w jakim marginalizuje on nieprawidłowości w funkcjonowaniu zakładu oraz stwierdzone przekroczenia emisji i negatywne oddziaływanie zakładu na środowisko, bowiem zgromadzony i omówiony materiał dowodowy prowadzi do zgoła odmiennych wniosków. Natomiast w pozostałym zakresie Sąd nie znalazł podstaw do kwestionowania zeznań wskazanego świadka. (k. 7343-7346,5850-5852)

Sąd nie kwestionował również zeznań świadków, które zostały na rozprawie odczytane lub ujawnione bez odczytania.

W tej sytuacji, mając na uwadze zgromadzony i omówiony powyżej materiał dowodowy, w ocenie Sądu, znamiona przestępstwa z art. 182 k.k. zostały wyczerpane w niniejszej sprawie. Przenosząc teoretyczne rozważania dotyczące znamion z art. 182 kk na grunt przedmiotowej sprawy wskazać należy, iż odpowiedzialności oskarżonego nie uchyla brak wystąpienia w środowisku, którego postępowanie to dotyczy skutków, o jakich mowa w tym przepisie, tu skutku w postaci istotnego pogorszenia jakości gleby czy wody, zachorowań u ludzi, zatrucia ołowiem. Gdyby skutki, o których

mowa nastąpiły wówczas konieczne byłby rozpatrywanie odpowiedzialności sprawcy przez pryzmat art. 185 § 1 lub § 2 k.k.

Jeżeli korzystającym ze środowiska jest przedsiębiorca będący osobą prawną lub inną jednostką organizacyjną albo jednostka organizacyjna niebędąca przedsiębiorcą, to o rozłożeniu odpowiedzialności decyduje schemat organizacyjny. Sprawcą przestępstwa z art. 182 kk będzie ta osoba fizyczna, która z mocy statutu, regulaminu lub innych przepisów wewnętrznych reprezentuje osobę prawną lub inną jednostkę organizacyjną w tej dziedzinie działalności, w związku z którą doszło do zanieczyszczenia, np. prezes zarządu, dyrektor do spraw produkcji, osoba odpowiedzialna za gospodarkę wodno-ściekową.

Mając na uwadze zakres obowiązków oskarżonego nie ulega wątpliwości, że w przypadku Oddziału Produkcyjnego w (...) S.A., to wymieniony jest osobą, której można przypisać odpowiedzialność z art. 182 kk .

Podstawą kwalifikacji z §3 art. 182 kk jest popełnienie przestępstwa w związku z eksploatacją instalacji działającej w ramach zakładu, w zakresie korzystania ze środowiska, na które wymagane jest pozwolenie. W istocie jest to kwalifikacja ze względu na podmiot powodujący zanieczyszczenie, a takim podmiotem jest prowadzący instalację wymagającą pozwolenia, ale także ze względu na stronę przedmiotową, gdyż chodzi o zanieczyszczenia z instalacji.

W § 3 przewidziano zaostrzenie odpowiedzialności wobec dopuszczenia się zanieczyszczenia środowiska w związku z eksploatacją instalacji działającej w ramach zakładu, w zakresie korzystania ze środowiska, na które wymagane jest pozwolenie. W myśl przepisu art. 180 p.o.ś. wszelka eksploatacja instalacji, powodująca wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza, wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi, wytwarzanie odpadów jest dozwolona po uzyskaniu pozwolenia, jeżeli jest ono wymagane. Pozwolenia na wprowadzanie do środowiska substancji lub energii wydaje w drodze decyzji organ ochrony środowiska (art. 183 ust. 1 p.o.ś.). Może on udzielić pozwoleń zintegrowanych, pozwoleń na wprowadzenie gazów lub pyłów do powietrza, pozwoleń wodnoprawnych na wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi oraz pozwoleń na wytwarzanie odpadów.

Nie ulega wątpliwości w świetle ustalonego w niniejszej sprawie stanu faktycznego, iż oskarżony dopuścił się zarzucanego czynu w związku z eksploatacją instalacji (...) do wtórnego wytopu metali nieżelaznych lub ich stopów, w tym oczyszczania lub przetwarzania metali z odzysku, zlokalizowanej w Oddziale Produkcyjnym w K., na prowadzenie, której (...) S.A. uzyskał pozwolenie zintegrowane.

W tym stanie rzeczy Sąd uznał oskarżonego S. W. (1) za winnego popełnienia zarzucanego mu czynu polegającego na tym, że w okresie od dnia 01 stycznia 2012r. do dnia 10 grudnia 2015r. w K., jako dyrektor ds. recyklingu (...) S.A. z siedzibą w P., będąc odpowiedzialnym za bieżące funkcjonowanie Oddziału Produkcyjnego w K., zajmującego się recyklingiem akumulatorów i produkcją czystego ołowiu, zanieczyszczał powietrze, powierzchnię ziemi i wodę w rejonie zakładu, w strefie co najmniej 200 metrów od miejsca jego lokalizacji, substancjami emitowanymi przez zakład, w szczególności ołowiem w takiej ilości i postaci, że mogło to zagrozić zdrowiu osób zamieszkujących na tym terenie, a ponadto zanieczyszczał środowisko wód związane z rowerem melioracyjnym ołowiem w takiej ilości i postaci, że mogło to spowodować zniszczenie w świecie zwierzęcym w znacznych rozmiarach, przy czym przyjął, że został on popełniony w związku z eksploatacją instalacji działającej w ramach zakładu, w zakresie korzystania ze środowiska, na które wymagane jest pozwolenie, tj. popełnienia czynu z art.182§3 kk.

Jeżeli sprawcy będzie można udowodnić, że godził się (zamiar ewentualny) na możliwość takiego zagrożenia, obniżenia jakości lub zniszczenia, to będzie odpowiadał za przestępstwo umyślne z art. 182 § 1 lub 3, choćby nawet nie godził się na dalej idące następstwa w postaci śmierci lub zachorowania człowieka, rzeczywistego istotnego obniżenia jakości wody, powietrza lub powierzchni ziemi lub rzeczywistego zniszczenia w świecie roślinnym lub zwierzęcym w znacznych rozmiarach.

Mając na uwadze zeznania mieszkańców i pracowników zakładu, potwierdzone również relacjami inspektorów przeprowadzających kontrole, z których wynika, iż zdecydowana większość nieprawidłowości i przekroczeń dopuszczalnych emisji była wynikiem działań celowych (np. wietrzenie hal, nieprawidłowe magazynowanie odpadów,

nadprodukcja), bądź wynikała z ewidentnych zaniedbań oraz że wszelkie decyzje w tym zakresie podejmował oskarżony, nie ulega wątpliwości, iż można mu przypisać winę umyślną. Miał on w pełni świadomość nieprawidłowości oraz konsekwencji, jakie z nich wynikają dla środowiska. Jak wynika z decyzji (...) z dnia 8.12.2014 r. nieprawidłowości w zakresie magazynowania odpadów stwierdzono już w trakcie pierwszych oględzin zakładu w dniu 15 stycznia 2014 r., które nie zostały w żaden sposób wyeliminowane. Oskarżony miał świadomość zagrożeń jakie niesie nieprzestrzeganie postanowień pozwolenia zintegrowanego i przekraczanie dopuszczalnych emisji. Wiedział, bowiem z jak toksyczną substancją ma do czynienia, wiedział jakie jest położenie zakładu (tuż obok zabudowań mieszkalnych), miał również wieloletnie doświadczenie w tym przedmiocie.

Uznając oskarżonego za winnego Sąd, przy zastosowaniu art. 37a kk, wymierzył mu karę grzywny w wysokości 300 stawek dziennych ustalając wysokości jednej stawki na kwotę 100 zł oraz zgodnie z art. 47§2 kk orzekł nawiązkę w wysokości 20.000 zł na rzecz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Przy wymiarze kary Sąd uwzględnił przede wszystkim znaczny stopień społecznej szkodliwości zarzucanego oskarżonemu czynu, w tym rodzaj naruszonego dobra, rozmiar mogących powstać w przyszłości, na skutek jego działania, ujemnych następstw dla życia i zdrowia mieszkańców oraz jakości środowiska, a także wagę naruszonych obowiązków.

Przedmiotem ochrony art. 182 jest bezpieczeństwo ekologiczne środowiska w aspekcie wolności od szkodliwych dla niego zanieczyszczeń i skażeń. Obowiązek troszczenia się o stan środowiska wynika z przepisów rangi konstytucyjnej. O. ten spoczywa zarówno na organach władzy publicznej, jak i na ogóle obywateli.

Sąd miał również na uwadze dotychczasowy nienaganny sposób życia oskarżonego, w tym jego dotychczasową niekaralność (dane o karalności k.7454) oraz fakt, iż obecne kontrole nie stwierdzają przekroczeń emisji, a zatem zanieczyszczenie nie postępuje, co bez wątpienia stanowi okoliczności wpływająca na obniżenie stopnia społecznej szkodliwości czynu i winno znaleźć odzwierciedlenie w wymiarze kary.

Powyższe wynika przede wszystkim z zeznań świadka B. M. (1), który podał, iż w obecnych kontrolach Zakładu, przeprowadzonych przez (...), nie stwierdzono przekroczeń emisji oraz nieprawidłowości w zakresie przestrzegania postanowień pozwolenia zintegrowanego, a także wyników badań z 2016 r. przedłożonych przez obrońcę oskarżonego na rozprawie.

W ocenie Sądu postawa oskarżanego daje podstawy do uznania, że kara o charakterze ekonomicznym będzie karą wystarczającą do spełnienia celów stawianych jej przez kodeks karny. Z tych samych przyczyn Sąd uznał, iż dalsze zajmowanie przez oskarżonego stanowisk kierowniczych w zakładach zajmujących się recyklingiem akumulatorów nie zagraża istotnym dobrom chronionym prawem i tym samym nie znalazł podstaw do orzeczenia wobec niego zakazu, o jakim mowa w art. 41§1 kk.

Przy ustalaniu wysokości stawki dziennej grzywny Sąd uwzględnił możliwości płatnicze oskarżonego, jego dochody, stosunki rodzinne i majątkowe.

W przekonaniu Sądu, tak ukształtowana kara nie przekracza swoją dolegliwością stopnia winy oskarżanego, jest współmierna do wagi czynu, spełni cele zapobiegawcze i wychowawcze, a ponadto jako zgodna ze społecznym poczuciem sprawiedliwości będzie prawidłowo kształtowała świadomość prawną społeczeństwa.

Orzeczona nawiązka ma przede wszystkim charakter represyjny, ale z uwagi na cel, na jaki jest przeznaczona Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, bez wątpienia pełni również rolę kompensacyjną. Przy ustaleniu wysokości nawiązki Sąd kierował się dyrektywami wymiary kary, mając również na uwadze warunki osobiste, w tym majątkowe oskarżonego.

O kosztach orzeczono zgodnie z zasadą wyrażoną w art. 627 kpk.